

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA PEDAGOGICKÁ
Katedra psychologie

**VÝZNAM VOLNOČASOVÝCH AKTIVIT
V OBCI LITEŇ**

Bakalářská práce

Eva Knopová

Učitelství praktického vyučování a odborného výcviku (2009-2012)

Vedoucí práce: PhDr. Václav Holeček, Ph.D.

Plzeň, březen 2012

Prohlašuji, že jsem předloženou závěrečnou práci vypracovala samostatně s použitím zdrojů informací a literárních pramenů, které uvádím v příloženém seznamu literatury.

V Plzni dne 31. března 2012

.....
Eva Knopová

Velice děkuji PhDr. Václavu Holečkovi, Ph.D. za pomoc, cenné rady a vstřícný přístup při vedení mé bakalářské práce. Dále bych chtěla poděkovat své rodině a přátelům za podporu a trpělivost.

OBSAH:

ÚVOD

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 Volný čas	8
2 Volný čas z pohledu historie	10
3 Organizace působící v oblasti volného času.....	13
3.1. Volnočasová školská zařízení.....	13
3.1.1. Školní družina, školní klub.....	13
3.1.2. Střediska volného času	14
3.1.3. Základní umělecké školy	14
3.1.4. Neziskové organizace	15
3.2. Soukromá komerční sféra.....	17
4 Volnočasové aktivity	19

II. PRAKTICKÁ ČÁST

5 Příklad z praxe – Středisko volného času Domeček Hořovice.....	22
5.1. Středisko volného času – DOMEČEK HOŘOVICE, odloučené pracoviště Liteň	23
6 Průzkum trávení volného času dětí a mládeže v obci Liteň	26
6.1. Cíl průzkumu	26
6.2. Použitá metodika	26
6.3. Charakteristika souboru respondentů	26
6.4. Analýza dat	27
6.5. Grafické znázornění výsledků	27
7 Výsledky průzkumu.....	40
ZÁVĚR.....	42
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ.....	43
INTERNETOVÉ ZDROJE	44
SEZNAM GRAFŮ	45
SEZNAM PŘÍLOH	46

Úvod

Volný čas. Co si pod tímto slovním spojením představíme? Každý z nás úplně jinou činnost, avšak je jedna věc, na které se dozajista shodneme, a to, že je to čas k odpočinku.

Pokud si položíme otázku, kdy trvá, nastává náš volný čas? Většina dospělých, odpoví, že vlastně volný čas nemá. Co to pro společnost znamená? Nemají snad rodiče čas na své děti? Vždyť volný čas je čas, kdy jsme s rodinou, s přáteli. Čas, kdy se věnujeme našim zájmům ať je to sport, výtvarná činnost, hudba a mnoho dalších. Je možné říci, že to co nás baví, nás i uklidní a my si tak můžeme odpočinout.

Není ošepaným klišé, že děti jsou naší budoucností, a proto je učme jejich volný čas využívat efektivně. V dnešní hektické době, kdy stále spěcháme a ženeme se za úspěchem, který nás často při jeho dosažení ani neuspokojí, je nutné dbát na regeneraci našich sil a rozložení volného času spravedlivě mezi zájmy a rodinu. Proto, abychom byli schopni právě svůj volný čas a volný čas celé rodiny naplnit co nejsprávněji, hledáme agentury, střediska, která nám se smysluplným trávením volného času pomohou.

Děti a mladí lidé mají volného času relativně mnoho. Využívají svůj volný čas plně? Dokážou si odpočinout a nabýt nových sil? Nabízí agentury a střediska volného času dostatečně kvalitní a atraktivní volnočasové aktivity? V tuto chvíli přichází i další otázka, zda je dostatek organizací pracujících s mladými lidmi ve volném čase.

Volný čas si spojujeme s příjemným pocitem. Volnočasové aktivity však nejsou vždy dětmi brány jako příjemné, někdy je děti považují za povinnost. Pokud dítě nutíme hrát na hudební nástroj nebo studovat jazyky, myslíme to samozřejmě dobře, ale dítě to často nechápe. Pokusme se jim dát na výběr, motivovat, a to vše ve spolupráci právě se středisky volného času. Je spousta činností, která nebaví ani dospělé. Snažme se vybrat vždy to, co nás naplňuje. Nenuťme své děti dělat to, co je nebaví, mohou být úspěšnější v mnoha jiných oborech. Snažme se trávit volný čas společně. Každý člověk je jedinečnou osobností a každý má jiný zájem. Volnočasové aktivity mají jedinou prioritu, a to přinášet nám radost a pomoci nám zregenerovat síly. Proto mají mimořádnou důležitost pro děti a mládež a pro jejich vykročení do stále více pulzující společnosti. Často se setkáváme s názorem rodičů, že „tato doba je příliš rychlá“, že má na děti a mládež negativní vliv. Dříve děti využívaly volné přírody, stavěly „bunkry“ a rozvíjely tak svou fantazii, ale vzhledem k rozvoji obcí i měst se tento prostor zmenšuje a místo pobytu venku děti tráví svůj volný čas hraním počítačových her či sledováním televize, která bohužel k výchově

děti a mládeže příliš nepřispívá. Za dobrodružství často považují pokusy s drogami či násilí na druhých. Pokusme se tedy vyvarovat těchto negativních jevů a vytvořit atraktivní nabídku volnočasových aktivit, která děti zaujme a přivede ke kvalitnímu životu ve společnosti. Volný čas je dnes nedílnou součástí našeho života a především života našich dětí. Tato bakalářská práce se tak snaží nalézt optimální řešení využití volného času dětí a mládeže.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 Volný čas

„Volný čas (angl. leisure time, franc. le loisir) je čas, kdy člověk nevykonává činnosti pod tlakem závazků, jež vyplývají z jeho sociálních rolí, zvláště z dělby práce a nutnosti vychovávat a rozvíjet svůj život. Přesnější a úplnější je však jeho charakteristika jako činnosti, do níž člověk vstupuje s očekáváními, účastní se jí na základě svého svobodného rozhodnutí, a která mu přináší příjemné zážitky a uspokojení.“¹

Z výše uvedeného vyplývá jasné dělení našeho času na čas věnovaný povinnostem a na čas „volný“, který můžeme věnovat pouze sobě. Čas, který naplňuje naše touhy a očekávání.

„ Z hlediska dětí a mládeže do volného času nepatří vyučování a činnosti s ním související, sebeobsluha, základní péče o zevnějšek a osobní věci, povinnosti spojené s provozem rodiny, domácnosti, výchovného zařízení i další uložené vzdělávání a další časové ztráty. Součástí volného času nejsou ani činnosti zabezpečující biologickou existenci člověka (jídlo, spánek, hygiena, zdravotní péče).“² Toto vše neodmyslitelně patří k životu, a proto se často z povinností stává i zábava, jako například příprava pokrmů či studium jazyků.

Při organizaci volného času dětí a mládeže je nutné, aby ovlivňování volného času bylo především pestré, nenásilné, zcela pedagogicky vyvážené, a to z důvodu, že děti a mládež nemají dostatek zkušeností s orientací v zájmových aktivitách. Právě s tímto správným plánováním a naplňováním volného času nám může pomoci středisko volného času či jiná organizace působící v tomto oboru. V posledních patnácti letech nastal obrovský rozvoj obchodu se službami poskytovanými ve sféře volného času. Za zmínění stojí například fitness, wellness centra, výtvarné dílny, solné jeskyně a další agentury takzvaně zážitkové. Jedná se o formu přípravy akce dle přesných požadavků klienta - takřkajíc „zážitek šitý na míru“. Tato zařízení se stala součástí každodenních životů a plně souzní s naším životním rytmem.

---

¹ HOFBAUER, Břetislav, 2004. *Děti, mládež a volný čas*. Vyd. 1. Praha: Portál. ISBN 80-7178-927-5. (str. 13)

² PÁVKOVÁ, Jiřina, et al., 2002. *Pedagogika volného času*. Vyd. 3. Praha: Portál. ISBN 80-7178-711-6. (str. 13)

Je nutné si uvést další aspekt, který ovlivňuje volný čas dětí a mládeže, a to sociální prostředí, vliv rodiny. Každá rodina má jiné priority a hodnoty, které uznává. „*Rodiče slouží svým dětem jako vzory, buď pozitivní, či negativní.*“³ Pokud rodiče nevěnují dostatečnou pozornost svému dítěti, naplní jeho volného času, může se dítě stát nositelem negativních vlivů, a tím je ohrožen jeho vývoj. Kompenzaci nedostatku prostoru pro své dítě může rodič najít právě ve středisku volného času.

---

³ PÁVKOVÁ, Jiřina, et al., 2002. *Pedagogika volného času*. Vyd. 3. Praha: Portál. ISBN 80-7178-711-6. (str. 15)

2 Volný čas z pohledu historie

Většina obyvatel dnes chápe důležitost využívání volného času jako relaxaci a výchovu dětí k trvalému návyku jak vhodně využít volného času. V některých rodinách generační funguje předávání tohoto pozitivního návyku. Například dědeček byl nadšený člen mysliveckého sdružení, jeho syn aktivně pracoval pro rozvoj a modernizaci tohoto sdružení a vnuk se věnuje výchově nových mladých zástupců myslivosti. Stejně tak můžeme hovořit o rodech vodáků, skautů, horolezců, hasičů, sokolů a dalších. Pojďme se podívat do historie, ne vždy naši předci mohli podobně přemýšlet, ale i v dávných dobách si našli prostor pro sebe, svou rodinu a své přátele.

Jak žili lidé v raném středověku v Čechách? Zemědělci, kteří pracovali na poli, aby uživil rodiny, neměli příliš mnoho volného času, a to zvláště při sezónních pracích. Naši předci však uctívali neděli jako den klidu, chodili do kostela, setkávali se se sousedy, respektovali a dodržovali zvyky a svátky. Například při otevírání studánek se scházela mládež z celé vesnice po dlouhé zimě. Velikonočními svátky oslavovali příchod jara.

Mnoho literárních děl popisuje život a zvyky našich předků na vesnici, jak žili a jak se dokázaly radovat a zpestřovat si nelehký život.

„Bylo již po svatodušních svátcích, jimž babička zelené říkal, snad, proto, že májemi z břízky okrášlila celé stavení, zvenčí i zevnitř, takže u stolu i v posteli všichni po zeleném byli. Již bylo i po krásném Božím těle i po Janu Křtiteli. Slavíček již v křoví nezpíval, vlašťovičky vyváděly mlád'ata z podstřech, na peci u koček leželo májové kotě, s kterým se Adélka ráda mazlila“⁴

Dnes už nejsme ani schopni se chvilku zastavit a poslouchat přírodu kolem nás, zvelebovat svá obydlí, kde dá se říci, někdy jen přespáváme.

„Vydali se spolu na pouť časně ráno. Cesta je vedla napřed skrze Bärenwald k myslivně hochereistské. Šli vysokým, opravdu nádherným lesem, jenž částečně stojí do dnešního dne v celé své hrdé kráse.“⁵

Tento text popisuje tradiční účast našich předků na poutích – připomínající dnešní turistická putování.

---

⁴ NĚMCOVÁ, Božena, 1940. *Babička. Obrazy venkovského života*, Vyd. 18. Praha: Česká grafická unie a.s. (str. 205)

⁵ KLOSTRMAN, Karel, 1977. *V ráji šumavském*. Vyd. 14. Praha: Slunovrat. (str. 176)

Z obou ukázek je zřejmé, že se doba změnila, jsme rychlejší, nechodíme tolik pěšky, můžeme si telefonovat, a tak někdy nemáme potřebu se častěji scházet, ale přesto jsme si po generace přenesli střípky zvyklostí. Na jaře si rádi vyzdobíme byty čerstvými květinami, na vesnicích obnovujeme májové zvyky, i když nechodíme po březových větvičkách. Snad každé dítě zažilo krásu putování lesem s rodinou, na dětském táboře nebo turistickém kroužku.

Za počátek vnímání volného času v dnešní podobě můžeme považovat období od 17. století, kdy si měšťané začali stavět víkendové domy mimo město a ve městech začaly vznikat kluby, spolky, společnosti pro dospělé.

„Příslušníci dělnictva, rychle vznikajícího na základě rozvoje moderního strojového průmyslu, usilovali s úspěchem o postupné zkracování pracovní doby, která tvořila podstatnou část dne a celého života dospělých, mládeže a dětí. Postupně dosahovaným cílem bylo získat dostatek času na regeneraci pracovní síly, a pak také na sebevzdělávání, rozvoj zájmů na sociální a veřejnou činnost“⁶

V některých městech dodnes najdeme budovy s názvem dělnický dům nebo tyto názvy přetrvávají v podvědomí obyvatel, jako centrum kulturního místa obyvatel. Tyto prostory byly povětšinou vybaveny tanečním sálem, divadelním jevištěm a klubovny. Zde nacházely zázemí zájmové, odborové, sociální a politické organizace.

Vnímání volného času se významně lišilo u městských a vesnických obyvatel. Významnou roli hrálo sociální společenské postavení dětí, mládeže a dospělých. Nejprve to byly aktivity určené především pro dospělé se specifickým zaměřením. Později se rozšířil zájem i díky osvíceným pedagogům a veřejným pracovníkům na děti a mládež. *„Začaly se rozvíjet rovněž specifické činnosti a zařízení volného času dětí a mladých lidí: kluby a sportovní zařízení na školách (nejprve opět v Anglii), dětské zahrádky polského lékaře Henrika Jordana (1842 – 1907) pro pobyt na vzduchu a pro pobytové aktivity, na přelomu 19. a 20. století letní kolonie ve Francii, Německu nebo Rusku (dětské kluby a letní tábory Stanislava T. Šackého, 1878 – 1934).“⁷*

V meziválečném období se v Evropě objevily dva směry uspořádání. Poprvé v celostátním působení začala Francie budovat domovy mládeže a kultury, ubytovny mládeže a prázdninové kolonie. Druhým směrem byla sdružení zařízení volného času dětí

---

⁶ PÁVKOVÁ, Jiřina, et al., 2002. *Pedagogika volného času*. Vyd. 3. Praha: Portál. ISBN 80-7178-711-6. (str. 21)

⁷ PÁVKOVÁ, Jiřina, et al., 2002. *Pedagogika volného času*. Vyd. 3. Praha: Portál. ISBN 80-7178-711-6. (str. 22)

a mládeže v tehdejším Sovětském svazu, tato sdružení byla zaměřena na ideologii státu. Meziválečné Československo nemělo ucelenou představu volnočasového zájmového zaměření. Vývoj po druhé světové válce se v oblasti volnočasových aktivit rozdělil stejně jako Evropa.

Naše země se zařadila do socialistické části kontinentu. „*Kromě domů odborných stanic vznikala při školách denní zařízení pro děti zaměstnaných rodičů (školní družiny a později také školní kluby pro starší školní věk).*“⁸ Nejstarším zařízením specializovaným na výchovu ve volném čase je Středisko volného času Brno – Lužánky, které vzniklo v letech 1948 a 1949. „*Zajišťuje výchovnou, vzdělávací a rekreační činnost dětí, mladých lidí i dospělých – vytváří podmínky pro uspokojení zájmů v nejrůznějších oborech, od sportu po umělecké aktivity, od techniky a přírodních věd po společenskovední obory. SVČ Lužánky v současné době najdete na jedenácti místech v Brně a okolí.*“⁹

---

⁸ PÁVKOVÁ, Jiřina, et al., 2002. *Pedagogika volného času*. Vyd. 3. Praha: Portál. ISBN 80-7178-711-6. (str. 24)

⁹ <http://www.luzanky.cz/onas/kdojsme/kdojsme.php>

3 Organizace působící v oblasti volného času

Cílem činností těchto organizací je prevence sociálně patologických jevů a socializace dětí a mládeže. Zapojení dětí a mládeže do smysluplného trávení volného času. Tyto organizace mají napomáhat odstraňovat únavu z vyučování a kompenzovat jednostranné zatížení žáků ve škole. Volný čas dětí, mládeže a dospělých má velký význam pro normální tělesný a duševní vývoj, zdravotní stav a udržování průčeschnosti obyvatelstva. Volnočasová výchovná zařízení a organizace nemají za úkol odpoutat děti od rodin, ale snaží se neformální cestou účinně spolupracovat a zapojovat dospělé do činností dětí.

3.1. Volnočasová školská zařízení

Do skupiny volnočasových školských zařízení patří školní družiny, školní kluby střediska pro volný čas dětí a mládeže, základní umělecké školy, domovy dětí, dětské domovy.

3.1.1. Školní družina, školní klub

Nejnámějším volnočasovým zařízením jsou školní družiny a školní kluby, které fungují celoročně při základních školách v celé České republice. Rodiče zde mají děti v bezpečí před zahájením a i po ukončení vyučování, a to nejčastěji v budově školy. Školní družiny jsou určeny pro žáky 1. až 5. ročníků a školní kluby pro žáky 6. až 9. ročníků.

„Školní družiny a školní kluby jsou většinou zřizovány při základních školách dle zákona č.76/1978 Sb., o školních zařízeních, ve znění pozdějších předpisů, a řídí se vyhláškou MŠMT ČR č.87/1992Sb., o školních družinách a školních klubech“¹⁰

Ve školních družinách se děti dělí do oddělení a ve školních klubech do skupin po 25 žácích při běžné činnosti. Školní družiny mohou zřizovat zájmové útvary (kroužky) i pro děti, které nejsou zapsány do pravidelné docházky. Tato činnost je poskytována za úplatu, o zřízení kroužku rozhoduje ředitel/ka školy. Činnost školních družin a školních klubů podporuje samostatnost žáků v rozhodování a respektování školních pravidel.

---

¹⁰ PÁVKOVÁ, Jiřina, et al., 2002. *Pedagogika volného času*. Vyd. 3. Praha: Portál. ISBN 80-7178-711-6. (str. 116)

3.1.2. Střediska volného času

Dalším typem školského zařízení v oblasti volnočasových aktivit jsou střediska volného času. Střediska volného času v celé České republice metodicky řídí Národní institut dětí a mládeže, který je přímo řízenou organizací Ministerstva školství mládeže a tělovýchovy ČR.¹¹

Střediska volného času jsou zřizována jako příspěvkové organizace obcí nebo krajů. Tyto organizace zajišťují programy pro děti, mládež a celé rodiny ve volném čase. Setkávají se zde děti, mládež i dospělí se společnými zájmy, jako je například hudba, tanec, výtvarná činnost, sport, technické dovednosti a další. Přicházejí do kolektivu vrstevníků, se kterým se učí toleranci, komunikaci, společné snaze k vytvoření hodnot, spolupráci a rozvoji osobních vztahů a kamarádství. Získávají tak trvalé celoživotní hodnoty, kulturní návyky, sociální kontakty, zkušenosti a osobní dovednosti. Spolupráce v kolektivu a pozitivní osobní zkušenost bourá předsudky a především upevňuje vlastní názor jednotlivce.

Cílem těchto zařízení je vytvořit podmínky pro aktivní celoživotní trávení volného času dle vlastního výběru klientů různých věkových a zájmových kategorií.

Mezi vyhledávané aktivity patří pravidelná volnočasová činnost dětí. Jedná se o zájmové útvary, které se pravidelně opakují, převážně v odpoledních hodinách po vyučování během celého školního roku. Náplň zájmových útvarů je tematicky rozdělena na odborné oblasti, tak abychom dokázali oslovit maximální množství dětí a mládeže. Mezi tradiční oblasti patří například – přírodověda, turistika, myslivost, rybářství, výuka jazyků, aerobik, volejbal, pohybové zájmové útvary, keramika, výtvarné a estetické kroužky, vodáci atd. Tradičně tato zařízení navštěvují děti předškolního a školního věku, mládež, dospělí a novým trendem jsou senioři.

3.1.3. Základní umělecké školy

Mezi další školská zařízení, které zabezpečuje výchovu dětí, mimo vyučování patří základní umělecké školy. Dnes můžeme hovořit o tom, že základním hudebním vzděláním prošly téměř všechny děti.

V mateřských školách u dětí předškolního věku probíhá výuka hry na flétnu, kdy hudební pedagogové dochází přímo za dětmi. Základní umělecké školy jsou orientovány

---

¹¹ NIDM MŠMT - Národní institut dětí a mládeže zabezpečuje celostátní vzdělávání pracovníků středisek volného času. Připravuje statistiky nových vývojových trendů v oblasti volného času, umožňuje mezinárodní spolupráci středisek volného času s obdobnými organizacemi v zahraničí.

na děti a mládež s hudebním, dramatickým, tanečním a výtvarným nadáním. Vzdělávání na základní umělecké škole se řídí vyhláškou Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy č.71/2005 Sb. O základním uměleckém vzdělání. Studium je rozděleno na dvě části, kdy každá je ukončena zkouškou a absolventským koncertem. Studenti základních škol se pravidelně účastní celé řady hudebních, divadelních a výtvarných soutěží. Žáci se zde také učí prezentovat své studijní výsledky před veřejností, porovnávat své dovednosti s ostatním vrstevníky, a to i na mezinárodních soutěžích. Základní hudební školy mají v České republice historickou tradici a základní hudební vzdělání patří ke standardům u většiny dětí. V současné době jsou základní umělecké školy zřizovány obcemi nebo patří mezi soukromé subjekty.

3.1.4. Neziskové organizace

K významným volnočasovým organizacím patří nestátní neziskové organizace, občanská sdružení a nadace, se kterými musíme ve volnočasových aktivitách počítat. Organizace tohoto typu zakládají skupiny občanů zaměřených na konkrétní činnost, ve které jsou odborníky až profesionály, mají s činností zkušenosti a orientace organizace je zajímavá a baví. Jsou pro práci nadšeni ochotni se aktivitám plně věnovat ve volném čase, někteří občané se stali i profesionálními pracovníky občanských sdružení, nestátních neziskových organizací a nadací.

Vznik občanského sdružení je určen zákonem 83/1990 Sb. o sdružování občanů. Iniciativy k založení většiny sdružení vznikají na základě nedostatečné nabídky v místě bydliště občanů. Sdružení vzniká dnem registrace na Ministerstvu vnitra České republiky, kde zakladatelé k žádosti přiloží stanovy organizace a přidělením identifikačního čísla od Českého statistického úřadu. Mezi nejznámější organizace zaměřené na činnost dětí patří Skaut, Tom, Junák, Duha, Sokol či Pionýr.

„Junák – svaz skautů a skautek ČR je největší českáskautská organizace. Junák měl být původně český ekvivalent pro mezinárodní označení skaut. Dnes se používá jen jako název organizace. Junák – svaz skautů a skautek ČR je největší organizací mládeže v ČR (2007). Je také součástí mezinárodního skautského hnutí. Na rozdíl od většiny skautských organizací ve světě však není z historických důvodů spojen s křesťanstvím Dnes registruje

přes 2300 oddílů, které vyvíjejí celoroční činnost. Každoročně pořádá velké množství dětských táborů.“¹²

„TOM - Asociace turistických oddílů mládeže ČR (A-TOM) je občanské sdružení dětí a mládeže s celorepublikovou působností zaměřené především na turistiku a tábornictví. Členy asociace TOM jsou tomíci. Těch je necelých devět tisíc a scházejí se na oddílových schůzkách, podnikají řadu tuzemských i zahraničních výprav, v létě pořádají tábory, lezou po horách, sjíždějí řeky, organizují akce pro veřejnost.“¹³

„Pionýr je demokratické, dobrovolné, samostatné a nezávislé sdružení dětí, mládeže a dospělých (dle zákona č. 83/1990 Sb.). Působí v celé republice, oddíly a kluby naleznete na více než devíti stech místech. Nabízí aktivní činnost dívkám i chlapcům – členům. Mnoho aktivit je i zcela otevřených. Vše zajišťují tisíce dobrovolníků, vedoucích, jejichž způsobilost k této činnosti Pionýr rovněž zabezpečuje soustavným vzděláváním.“¹⁴

„Duha je občanské sdružení, které na principech zážitkové pedagogiky organizuje volnočasové aktivity pro děti a mládež. Má 4 500 členů ve stovce základních článků (družin) po celé republice se zaměřením na turistiku a táboření, outdoorové sporty, deskové hry, umění a mezinárodní výměny. Duha je velice úspěšná v projektech pro děti a mládež z dětských domovů, v programech pro neorganizované děti a mládež, v podpoře participace dětí a mládeže, rozvíjení dobrovolné služby a ve zprostředkování workcampů pro mladé lidi. Duha má významné postavení v českých i mezinárodních organizacích, zejména NFI a NFJI (Mezinárodní přátelé přírody) a ČRDM (Česká rada dětí a mládeže).“¹⁵

Dnešní forma a výsledky činnosti zmíněných organizací, ale i celé řady dalších jsou respektovány veřejností a vnímány jako potřebné. K dnešní kvalitě činností přispívají jistě i vzdělávací aktivity, organizované opět formou občanského sdružení. Jako příklad můžeme uvést dlouholetou činnost občanského sdružení AGNES. *„Profesionalitu v neziskových organizacích chápeme jako souhrn čtyř předpokladů, které je nutno soustavně rozvíjet. Jsou to: odborná způsobilost, praktická zkušenost, osobní zralost, morální odpovědnost. Občanské sdružení AGNES bylo založeno v roce 1998 s cílem zvyšovat*

---

¹² <http://cs.wikipedia.org/wiki/Junák>

¹³ <http://www.a-tom.cz>

¹⁴ <http://pionyr.cz/index.php?page=mzi>

¹⁵ <http://www.duha.cz>

*profesionalitu neziskových organizací. Na uvedené čtyři roviny klademe při vzdělávacích programech AGNES zásadní důraz. Služeb AGNES využily za 13 let její existence stovky neziskových organizací z celé ČR.*¹⁶

Vzdělávání nestátních, neziskových organizací je dnes srovnatelné profesionálními vzdělávacími zařízeními. Mnohdy můžeme říci, že jejich práci předčí především přínosem informací z terénního prostředí, znalostí reálných problémů a jejich efektivního řešení v praxi.

Zaměřují své vzdělávací aktivity nejen na své pracovníky, ale na klienty. Především při řešení složitých životních situací – nezaměstnanost – rekvalifikace, socializace v azylových domech či domech na půl cesty. Nestátní a neziskové organizace, občanská sdružení využívají grantové a projektové možnosti financování své práce. Zaměřují se na širokou oblast působení od sportovní, hudebních, tábornických, multikulturních, přírodovědných, výtvarných, sociálních a preventivních programů, a tak se staly nedílnou součástí kvalitní nabídky pro všechny věkové kategorie občanů.

3.2. Soukromá komerční sféra

Aktuálnost, potřebnost volnočasového vzdělávání oslovila i soukromé firmy. Některé typy organizací mají zkušenost ze své běžné činnosti, jako jsou například cestovní kanceláře, které v posledních letech nabízí v rámci dovolené i programy pro děti a celé rodiny. Tato služba je vyhledávána snad i proto, že po celý rok jsme pracovně vytíženi a přivítáme připravené varianty programu. Cestovní kanceláře dnes také nabízejí letní dovolené pro děti (tábory), kdy mají možnost využít zajímavých, lákavých pobytových destinací.

Na podobnou formu nabídky se orientují i cestovní agentury, které se specializují na takzvané adrenalinové aktivity. Jedná se především o cyklistiku, vodáctví, trekking, lyžování a horolezecké výstupy. Většina těchto pobytů je směřována do zahraničí a určena pro mládež a dospělé účastníky. Tento styl trávení volného času se stal velice vyhledávanou formou dovolené.

IQ centra, herny pro děti a mládež se rozrůstají po celé republice, jde především o zábavnou formu vzdělávání na základě prožité zkušenosti. Zřizovatelé těchto objektů úzce spolupracují s pedagogy a vytvářejí exponáty, které mohou návštěvníci samostatně bez obav používat reálně si vyzkoušet zákonitosti fyziky, chemie a dalších přírodních věd.

---

¹⁶ <http://www.agnes.cz>

Centra jsou převážně samoobslužná s přehledným popisem obsluhy exponátu a na požádání jsou k dispozici i odborní asistenti. Žáci si mohou sami vybrat problematiku, která je zajímavá. Centra jsou využívána školami v rámci výuky, v odpoledních hodinách v rámci volného času, ale i o víkendu jako součást rodinného programu.

Diskotéky a obdobné aktivity jsou určeny především mládeži a nelze je přehlédnout bez povšimnutí, protože u větší části mládeže jsou pravidelnou víkendovou aktivitou. Jedná se zcela o komerční aktivitu za účelem zisku a je zřejmé, že právě zde je mládež vystavena silnému působení sociálně patologických vlivů jako je alkohol, kouření a drogy, a proto je důležité vybavit mladou generaci pevnými zásadami, aby se dokázala pobavit s vrstevníky bez problémové zkušenosti.

4 Volnočasové aktivity

Pojem volnočasové aktivity se stále více využívá a je jaksi „stylové“ pohybovat se ve volném čase, právě tam, kde se sdružují ti „správní lidé“. O potřebě relaxace a odpočinku nás přesvědčuje i propagace a medializace některých, především komerčních činností. Popové hvězdy využívají celé programy, například o tom, jak hrát správně golf a co si na hřiště obléknout, popisují či doporučují cvičební stroje. Reklamy na spotřební zboží se natáčí ve Fitness centrech a podobně. I když se nám tyto propagační aktivity nemusí líbit a mohou se zdát jednostranně zaměřené a cílené na konkrétní oblast činnosti, ukazují možnosti trávení volného času, přátelská setkání lidí a nutnost relaxace. Mladí lidé se snaží napodobovat své idoly, hledají oblasti, kde se uplatní a kde se mohou realizovat ve svém volném čase. Nabídka volnočasových činností je v současné době opravdu široká, a to především ve městech, kde se soustředí velké množství lidí. Fitness centra, hudební školy, taneční centra, jazykové školy, plavecké bazény, kluziště, tenisové školy, střediska volného času, občanská sdružení a další podobná zařízení najdeme dnes v každém větším městě. V předcházejících kapitolách jsme popisovali organizace, které dnes v oblasti volného času působí a jak se rozdělují. Vzhledem ke stoupajícímu množství organizací můžeme hovořit o vzestupu této oblasti a stálému nárůstu nových aktivit. Stále, ale existuje mnoho rodičů, kteří nechápou, proč mají vůbec řešit odpolední činnosti dětí. Časté odpovědi bývají: „O mě se nikdo nestaral a také jsem vyrostl“, „na to nejsou peníze“, „nemáme čas někde lítat“ nebo „našeho kluka stejně nic nebaví“ a bohužel málokdy se podaří dítě z takovéto rodiny získat pro pravidelnou volnočasovou činnost. Velice těžko se vytváří návyky u žáků, kde smysluplné trávení volného času není podporováno rodinou a nevidí příklad u svých rodičů.

Co je to volnočasová aktivita? Volnočasová aktivita je jakákoliv činnost, kterou vykonáváme ve svém volném čase a přináší nám pocit radosti, uspokojení, odpočinku a rozvíjí naši osobnost.

Volnočasové aktivity můžeme rozdělit:

1. podle věku na aktivity určené pro:
  - děti – předškolního věku, mladšího školního věku, staršího školního věku a mládež
  - dospělé – rodiče, seniory.

2. podle zaměření aktivity na oblasti:

- sportovní,
- hudební,
- estetické,
- společenské,
- technické.

3. dle doby konání aktivity:

- činnost pravidelná,
- činnost příležitostná,
- takzvané „aktivity na klíč“ – akce na objednání podle přání a potřeb klienta.

4. dle délky aktivity:

- jednodenní,
- víkendové,
- vícedenní – tábory a zotavovací akce.

Mateřské a základní školy organizují při školách odpolední pravidelné kroužky, kde si žáci mohou vyzkoušet, jaký směr činností je bude bavit. Většina dětí prošla základní výukou hry na flétnu, kroužkem míčových her, keramickým kroužkem a poté spolu s rodiči rozhodovali o dalších aktivitách a jejich obsahu. Velkým pozitivem školních zájmových kroužku je, že pedagog vidí svého žáka při jiné činnosti než je výuka, má tedy šanci navázat spolupráci a pochopit problémy či nadání dítěte, které v běžné výuce nelze postřehnout. Nevýhodou školních kroužků může být školní komunita kamarádů, pedagogů a školní prostředí, kde kroužek probíhá. Nelze však těmto aktivitám upřít úspěšné „startovací“ návyky na pravidelné trávení volného času dětí.

V případě správné volby kroužku rodiče ve spolupráci s dětmi rychle najdou organizaci, klub či sdružení, které se specializuje na konkrétní obor a umí rozvinout zájem dítěte v dané oblasti. Pozitivem výchovy dětí ve volnočasovém zařízení je změna školního prostředí v prostředí relaxační, odpočinkové, ale zároveň vzdělávací. Dalším pozitivem jsou týmy trenérů, keramiků, hudebníků, výtvarníků a dalších odborníků, kteří jsou pro činnost s dětmi ve volném čase vzdělávání a jsou ochotni předávat své profesní dovednosti, formou přijatelnou dětem. V rámci prestiže jednotlivých oborů (tanec, florbal, hudba, aerobic) se pořádají soutěže, přehlídky, kde si účastníci mohou poměřit své dovednosti se

svými vrstevníky. Volnočasové aktivity vedou děti k poznávání nových kamarádů, samostatnému vystupování v novém prostředí, prezentaci vlastní osoby a kolektivu.

Volnočasová aktivita by měla obsahovat několik základních cílů:

- Odbornost – jak organizace, vyučujícího pedagoga volného času,
- Zázemí – klubovny dílny, taneční a hudební sály
- Rozvoj daného oboru – růst získaných dovedností, zkušeností a znalostí účastníků dané volnočasové aktivity.

Děti a mládež získají trvalý návyk smysluplného trávení volného, který si odnáší do života jako uznávanou hodnotu. Tyto hodnoty pak mohou přenášet do své rodiny a na své děti.

Novým trendem volnočasových aktivit se stávají činnosti určené pro seniory. Společnost v celém světě stárne a ani v naší zemi to není jinak, zdravotní péče přispívá k růstu věkové hranice obyvatelstva. Senioři nejsou dnes jen „stařenky a stařečkové“, kteří se sotva pohybují a nic je nezajímá, ale naopak jsou to lidé, kteří mají životní znalosti, dovednosti a chtějí se učit nové věci. Je přínosné, když se podaří propojit mezigenerační most právě při aktivitách ve volném čase. Vždyť právě rozvoj tolerance, spolupráce a respektu v naší společnosti velice chybí. Volnočasová aktivita se stala fenoménem doby a má v podstatě nekonečné možnosti rozvoje.

II PRAKTICKÁ ČÁST

5 Příklad z praxe – Středisko volného času Domeček Hořovice

Středisko volného času DOMEČEK Hořovice má se svou činností mnohaleté zkušenosti a dnes již historickou tradici. Původní Dům pionýru prošel během let mnoha změnami, jak organizačními, tak změnami názvu, změnou zřizovatele, určenou působností nebo změnou pracovní náplně. Dům pionýrů se změnil ve středisko volného času s odloučeným pracovištěm v Berouně a jeho hlavní náplní byla pravidelná volnočasová činnost s dětmi a mládeží. Ze střediska volného času s okresní působností se stal Institut zájmového vzdělávání, přímo řízená organizace Ministerstva školství mládeže a tělovýchovy, jehož hlavní náplní bylo zajišťovat profesionální vzdělávání volnočasových pedagogů, ověření a průzkum inovačních projektů a volnočasových aktivit ve spolupráci se zahraničními organizacemi. Poté bylo opět založeno středisko volného času zřizované městem Hořovice a v současné době s odloučenými pracovišti v regionu Hořovicko, Berounsko. Vzhledem ke složitému vývoji je nutné informovat klienty i na webových stránkách organizace: *„Ahoj, jsme moc rádi, že si právě prohlížíte stránky Střediska volného času – DOMEČEK HOŘOVICE. Od 1. září 2006 jsme novou příspěvkovou organizací, kterou zřídilo Město Hořovice. Nejsme žádní nováčkové. Pravděpodobně nás znáte jako Středisko Hořovice příbramského Domu dětí a mládeže. A ještě předtím možná jako IZV Hořovice, nebo ODDM Hořovice a pamětníci si zřejmě vzpomenou ODPM Hořovice. Protože si uvědomujeme, že v tolika názvech musí mít každý pěkný zmatek, sjednotili jsme všechny naše názvy současné i minulé v DOMEČEK HOŘOVICE..”*¹⁷

Středisko volného času DOMEČEK Hořovice má ve svém logu usmívající domeček (viz Příloha I.), který se snažíme propagovat při všech akcích našeho zařízení. Volný čas by měla být dobou veselou, zábavnou a pohodovou, a proto i barevné provedení loga, webových stránek a ladění kluboven se nese v barvách zelené, oranžové a modré. Všechna pracoviště se snažíme vybavovat novým nábytkem, hudebními nástroji a moderní technikou.

---

¹⁷ <http://www.domecekorovice.cz/onas/>

5.1. Středisko volného času – DOMEČEK HOŘOVICE, odloučené pracoviště Liteň

Městys Liteň se nachází v okrese Beroun, v chráněné oblasti Českého krasu. V dnešní době se zde nachází několik školských budov Základní škola F. J. Řezáče s nově zbudovanou tělocvičnou, mateřská škola s malým divadelním sálem a budova bývalého učiliště s internátním ubytováním, novou jídelnou a malým sportovištěm.

Z historických objektů nelze opomenout zámecký areál s obnoveným parkem, kde žila významná pěvkyně Jarmila Novotná, historickou budovu – bývalou faru, v níž se nachází muzeum Svatopluka Čecha a Jarmily Novotné a kde působil Václav Beneš Třebízský.

Dnešním občanům slouží k využití volného času místní kino, tenisové kurty, fotbalové a dětské hřiště. Přestože je tato nabídka je široká tak není zcela využívána širokou veřejností.

Středisko volného času – Domeček Hořovice začalo v obci realizovat svou činnost ve školním roce 2007/2008. Zpočátku jsme zapojovali žáky místní základní školy a školky do regionálních, sportovní a výtvarných soutěží pro děti, nabízeli jsme letní a zimní tábory. O rok později (školní rok 2008/2009) jsme se pokusili vypracovat plán měsíčních aktivit pro celé rodiny tzv. akce na ulici, tematické vycházky, plesy a karnevaly.

Ve školním roce 2009/2010 středisko volného času získalo prostory v budově úřadu Městyse Liteň, kde jsme zahájili pravidelnou činnost. Podařilo se nám realizovat pravidelnou činnost u mládeže v tanečním kroužku Break dance, kam se zařadila i mládež z místní minoritní (romské) skupiny. Po drobných stavebních úpravách se rozběhly pravidelné výtvarné zájmové útvary.

Do nové klubovny si našli cestu děti, rodiče, ale především mládež, která se zapojila do organizace nastavbových aktivit pro širokou veřejnost, jako byl karneval pro dospělé, pohádková putování do okolí obce, den dětí, velikonoční a vánoční setkání rodin. Za významný krok tohoto roku považujeme propojení liteňských občanských sdružení a organizací (dobrovolní hasiči, fotbalový klub, tenisový klub a další) na společných akcích.

Vyhledávanou aktivitou se staly výtvarné semináře pro děti i dospělé. Středisko volného času – Domeček Hořovice v tomto roce spolupracovalo s obcí na přípravě a realizaci projektu ESF k vybudování multifunkční klubovny se sociálním zázemím pro děti, mládež, dospělé a seniory.

Nově vybudovaný prostor jsme spolu s Městyssem Liteň slavnostně otevřeli na počátku školního roku 2011/2012. Celá akce byla spojena s charitativní podporou Domu seniorů ve Zdicích, kterou připravily děti z kroužků. (viz. Příloha II. a III.)

Nyní pokračujeme v pravidelné činnosti, která se nám daří rozšiřovat. Přicházejí noví zájemci o spolupráci. Činnost jsme obohatili o nabídku aktivit pro seniory, kteří se scházejí jedenkrát za čtrnáct dnů na programově připraveném setkání. Domeček Hořovice odloučené pracoviště Liteň pořádá několik aktivit, které mají dnes již pětiletou, pravidelnou tradici a jsou veřejností očekávány a pravidelně navštěvovány. Patří mezi ně Čertovský vrch – sportovně, výtvarná celodenní akce pro rodiny, Karnevalový den v Litni – odpoledne taneční zábava pro děti a večer pro rodiče vždy s tematickými kostýmy (viz. Příloha IV. a V.). Dále pořádáme akce pro všechny občany v Litni – společné rozsvícení vánočního stromku s občerstvením (každý přinese něco na ochutnávku), dětskou olympiádu – sportovní aktivity pro rodiny. Na těchto akcích se podílí všechny organizace z obce. Mezi oblíbené pravidelné akce lze zařadit Jarní liteňské mámení. Jedná se o prezentační výstavu jarních dekorací, prezentaci řemeslnických výrobků od žáků odborných škol v regionu, soutěž v pečení nejchutnějšího bochánku a zahrádkářskou výstavu, kde si každý návštěvník vybere, co potřebuje (viz Příloha VI.).

Při popisu vzniku a rozvoje jednoho odloučeného pracoviště, které má zajistit rozvoj volnočasových se zdá, že vše proběhlo hladce a všichni radostně spolupracovali a vítali činnost střediska volného času, opak byl však, v některých případech pravdou.

Za pětiletou dráhou rozvoje je urputná práce a překonávání neúspěchů, nezájmu o činnost, kritika akcí i obava z novinek. Výroky typu: „dnešní děti jsou nevychované, neumí zdravit, vše jen ničí, nic je nebaví, nebudeme vyhazovat zbytečně peníze, rodiče si musí děti zajistit sami, máme vlastních starostí dost“, a mnoho dalších výroků jsme slyšeli velmi často bohužel i ve školských zařízeních, od rodičů, některých členů rady obce a spoluobčanů. Tyto počáteční bolesti máme za sebou, ale stejně jako v jiných oborech i u výchovy ke smysluplnému trávení volného času narážíme na problémy.

Máme zázemí, které je třeba naplnit atraktivním a lákavým programem k tomu potřebujeme nadšence, odborníky, kteří budou ochotni se věnovat dětem mládeži ve svém volném čase, který by jinak mohli věnovat svým zájmům či rodině. Najít takové lidi a udržet jejich ochotu pracovat dlouhodobě s dětmi a mládeží je velice těžké. Pokud budeme mít zázemí, pracovníky musíme udržet zájem dětí a ostatních klientů, kteří jsou opravdu stále náročnější.

Naším cílem je vychovat si vlastní spolupracovníky z řad současných návštěvníků aktivit. Těší nás opakující se zájemci, účastníci našich aktivit, jelikož účast na volnočasových aktivitách je dobrovolná o to radostnější je příchod každého nového dítěte.

6 Průzkum trávení volného času dětí a mládeže v obci Liteň

6.1. Cíl průzkumu

Cílem průzkumu je získat informace o vnímání existence Střediska volného času v obci Liteň, kde toto zařízení působí již pátým rokem. Podstatnou informací, kterou potřebujeme znát je potencionální zájem o aktivity Domečku Hořovice, odloučené pracoviště Liteň, a to z řad žáků 2. stupně základní školy v Litni. Dále, s ohledem na možnosti, které obec nabízí, zjistit jaká oblast činností v místě bydliště dětí a mládeže chybí a co by tuto skupinu respondentů zaujalo.

Zájmem školy, obce, pracovníků SVC a rodičů by mělo být nabídnout takový program, který bude lákavý a zajímavý právě pro takto náročnou věkovou skupinu jako jsou žáci 2. stupně základní školy.

Průzkum se realizoval na Základní škole F. J. Řezáče v Litni, kterou navštěvují děti z pěti obcí v okolí Litně (viz Příloha VII.).

6.2. Použitá metodika

Dotazník byl zvolen jako vhodná metoda k získání potřebných dat od žáků ve věku od 12 do 15 let. Průzkum byl realizován, po dohodě s vedením základní školy, v rámci třídnických hodin v jednotlivých třídách. Šetření probíhalo v měsících listopadu a prosinci 2011, v době, kdy jsou děti již zapojeny v mimoškolních aktivitách, popřípadě mají ještě možnost se zapojit do již zahájených zájmových útvarů a akcí.

Úvodní forma oslovení žáků měla za cíl navodit přátelskou, nenásilnou atmosféru vyplňování dotazníků. Samotný způsob osobního kontaktu zajistil stoprocentní sběr dat od dotazované skupin respondentů (viz Příloha VIII.).

6.3. Charakteristika souboru respondentů

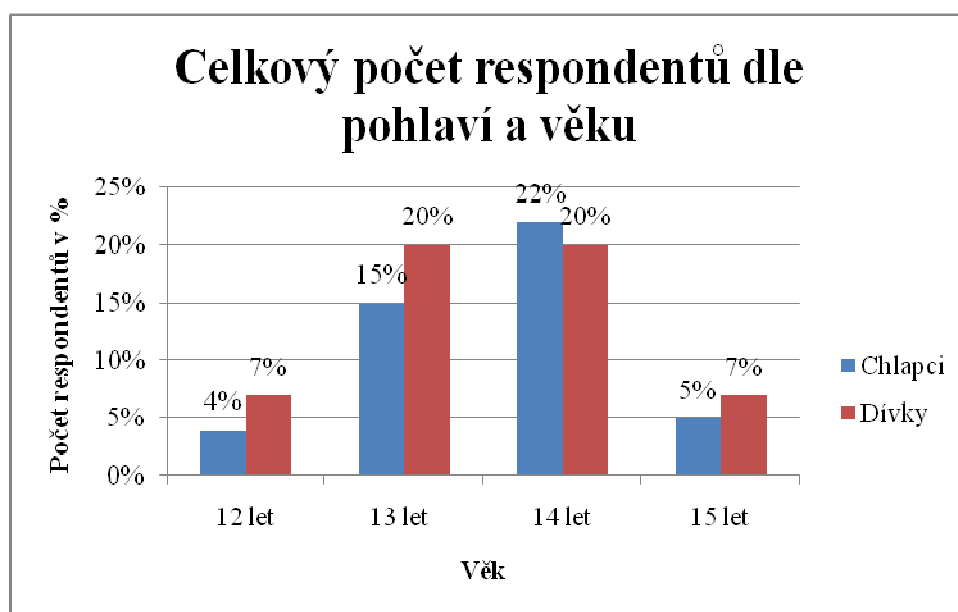
Do průzkumu se zapojilo celkem 55 respondentů, z toho 27 dívek a 28 chlapců. Všichni účastníci průzkumu jsou ve věku 12 až 15 let. Nejvíce respondentů bylo ve věku 14 let. Základní škola v Litni, kde průzkum probíhal je spádovou školou pro žáky z okolí, kteří sem dojíždějí.

6.4. Analýza dat

Při vyhodnocování tohoto průzkumu bylo nutno přistupovat k otázkám dotazníku jednotlivě a z jednotlivých otázek vyvodit závěr. Závěry tohoto průzkumu budou použity k optimalizaci volného času dětí a mládeže v obci Liteň a jejím blízkém okolí.

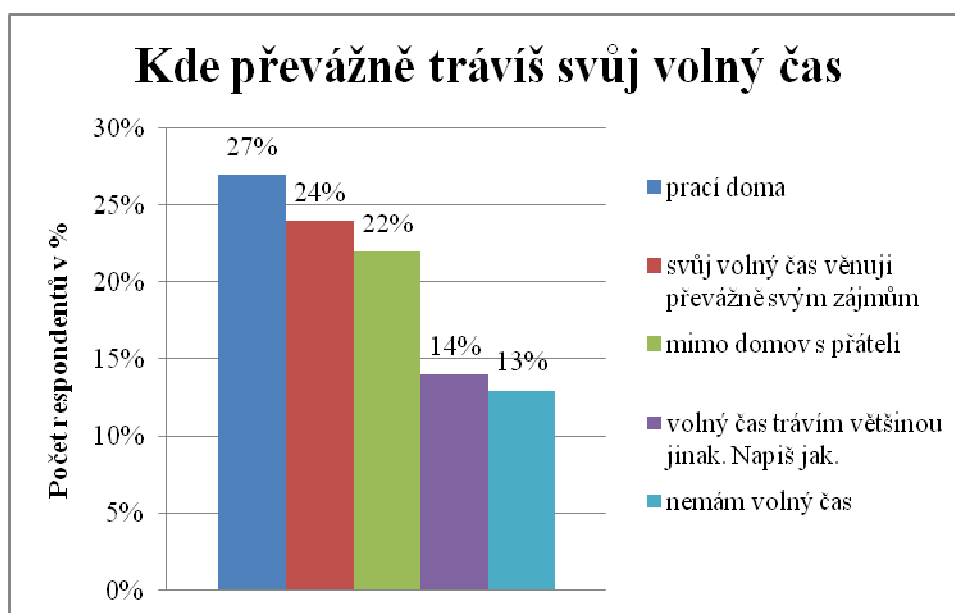
6.5. Grafické znázornění výsledků

Graf č. 1 Celkový počet respondentů dle pohlaví a věku

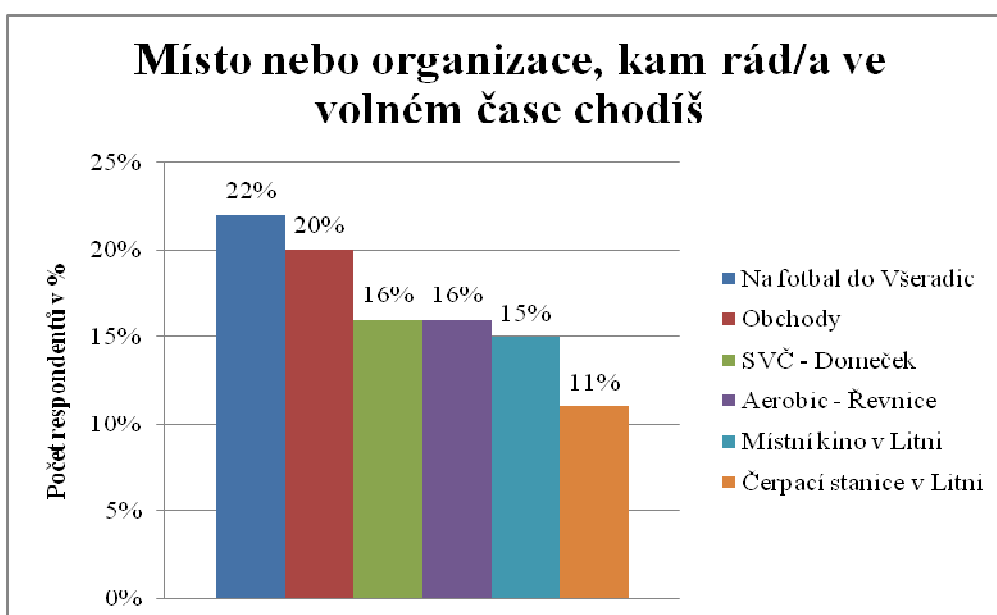
Do průzkumu se zapojilo celkem 55 respondentů, z toho 54% dívek a 46% chlapců. Respondenti byli ve věku 12 a ž 15 let. Nejvíce byli zastoupeni čtrnáctiletí.

Graf č. 2 Kde převážně trávíš svůj volný čas

Průzkum byl prováděn na vesnické škole, kam děti dojíždějí z nedalekých obcí. Jedná se o zemědělskou oblast, je tedy pochopitelné, že děti mají doma své povinnosti a proto nezapomněly zmínit práci doma. S rozdílem tří procent se umístily děti, které se věnují svým zájmům. Můžeme tedy konstatovat, že téměř polovina dotazovaných má ve volném čase program. Dá se říci prostor, kdy se nenudí.

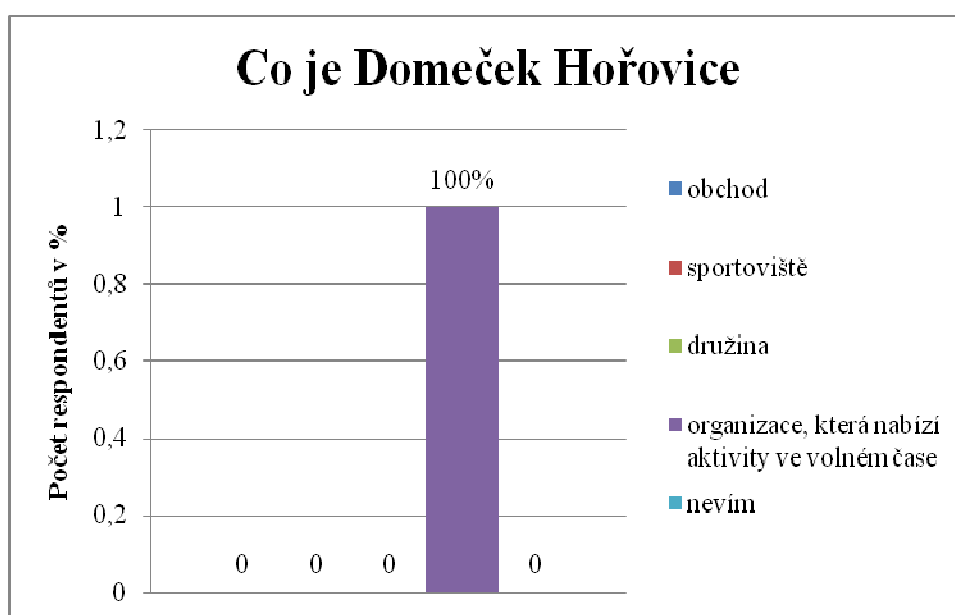
Graf č. 3 Místo nebo organizace, kam rád/a ve volném čase chodíš

Dlouholeté působení fotbalového týmu má u mužů v obci generační povinnost účasti, proto převážná část chlapců hraje fotbal pravidelně. Vzhledem k věku a počtu dotazovaných dívek (54%) je pochopitelná i odpověď, že rády tráví čas nákupy v obchodech.

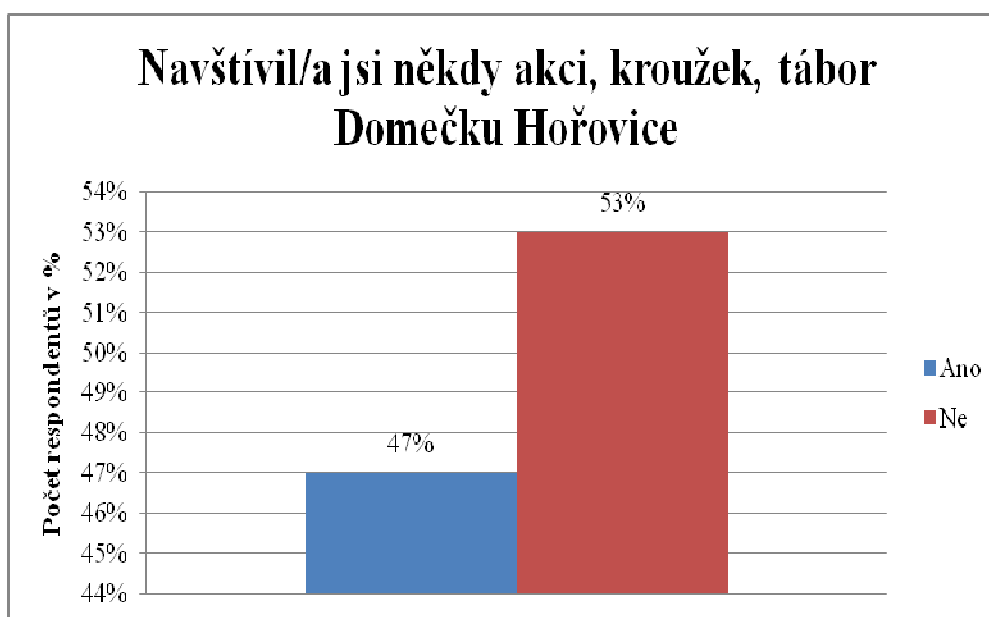
Středisko volného času Domeček Hořovice, odloučené pracoviště Liteň má v nabídce několik zájmových útvarů, které využívají především děvčata. Třetí místo v pořadí nejoblíbenějšího místa, kde děti rády tráví svůj volný čas je potěšující.

Graf č. 4 Co je to Domeček Hořovice

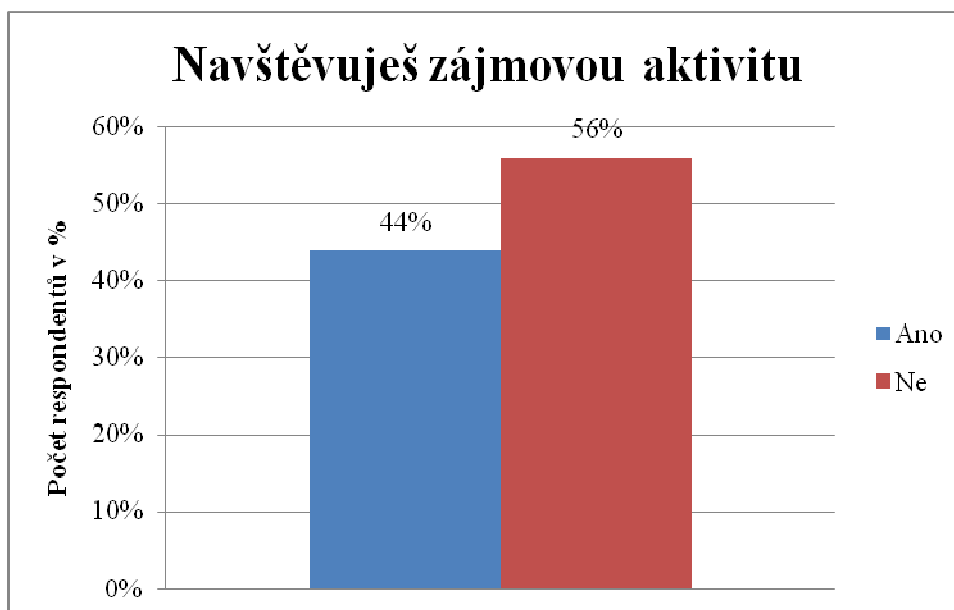
100% znalost SVČ Domečku Hořovice, odloučené pracoviště Liteň je potvrzením dobře provedené propagační akce na začátku školního roku 2011/2012. V rámci slavnostního zahájení školního roku se podařilo představit SVČ všem žákům základní a mateřské školy v Litni. Každý účastník navštívil v rámci „Dne otevřených dveří“ nové prostory a mohl si vyrobit „maličkost pro radost“ v připravené výtvarné dílně.

Graf č. 5 Navštívil/a jsi někdy akci, kroužek, tábor Domečku Hořovice

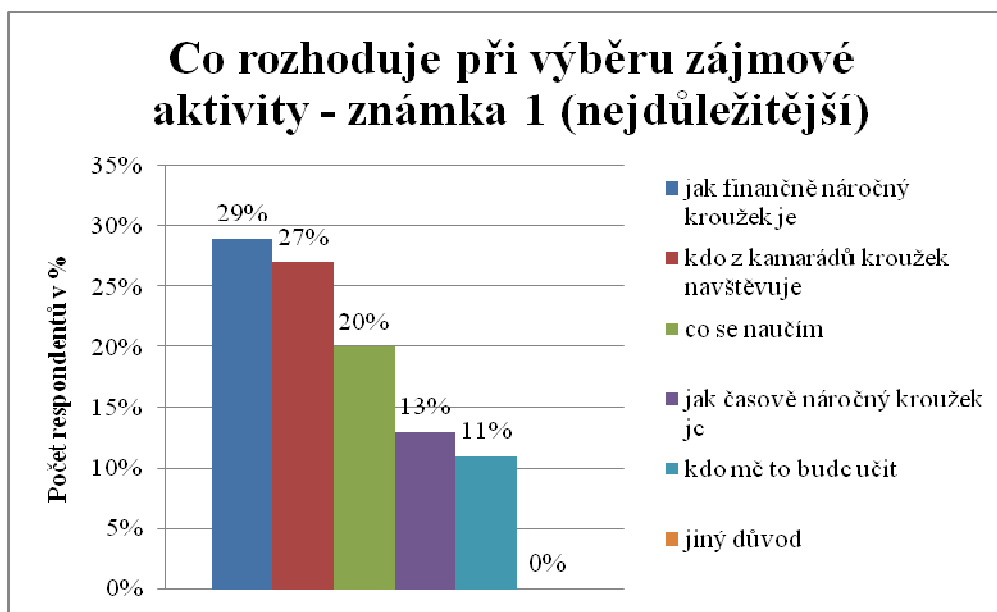
Středisko volného času stejně jako ostatní organizace hledá nejvhodnější alternativní programy, které vylepší nabídku činnosti. Účast na aktivitách je dobrovolná, klienti přicházejí jen tehdy, pokud je program osloví. Návštěvnost v Litni je podle výsledku dotazníku 47% což lze z našeho pohledu hodnotit jako pozitivní vzhledem ke krátkému působení zařízení.

Graf č. 6 Navštěvuješ zájmovou aktivitu

Základní škola v Litni nabízí dětem pravidelné zájmové útvary, které využívají žáci stejně jako akce střediska volného času. Není jednoduché nabídnout lákavou činnost této věkové skupině 12 až 15 let dotazovaných respondentů. 44% návštěvníků pravidelné zájmové činnosti lze považovat za dobrý výsledek.

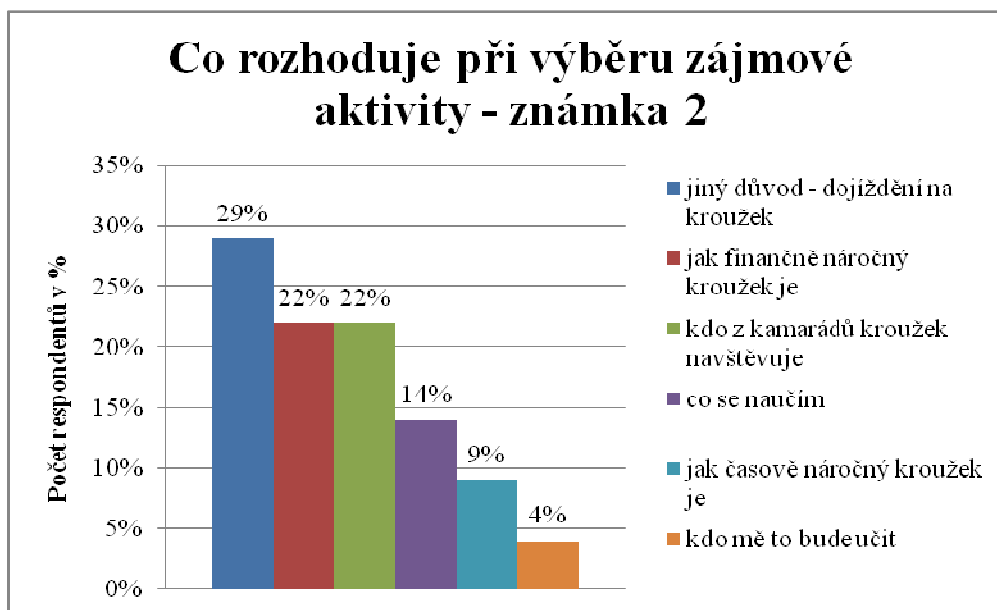
Graf č. 7 Co rozhoduje při výběru zájmové aktivity - známka 1 (nejdůležitější)

Odpověď na tuto otázku byla pro středisko volného času velmi důležitá. Vzhledem k neustálému hledání nových aktivit vhodných pro děti ve věku od 11 do 15 let.

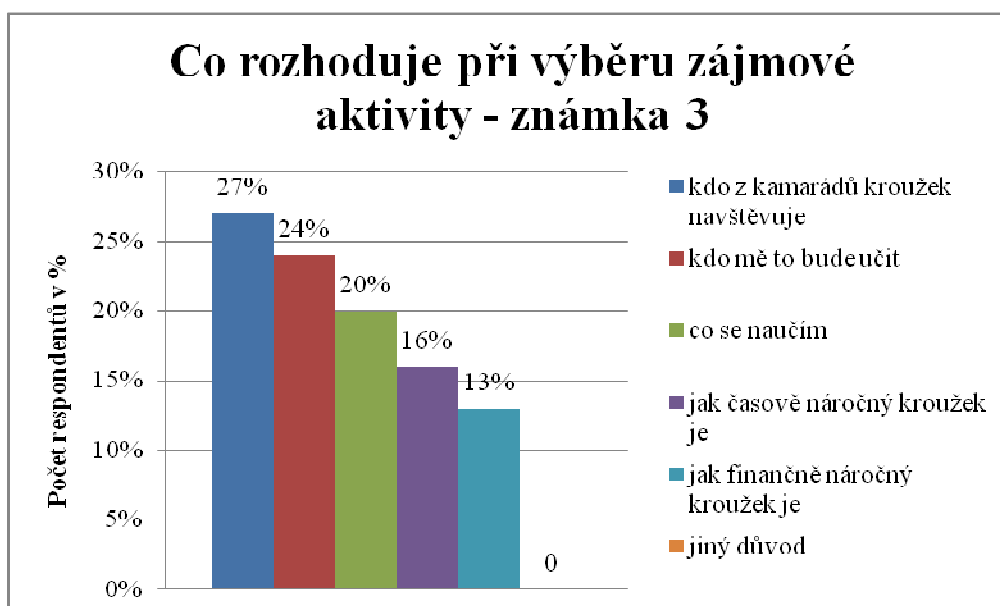
Odpovědi ukazují, že finanční otázka se stává prioritou. Nezaměstnanost v regionu Berounska je vysoká a tím se snižují i finanční možnosti rodičů. Dále je pro dotazované důležitým měřítkem výběr aktivit, účast jejich kamaráda, vrstevníka a jeho hodnocení.

Graf č. 8 Co rozhoduje při výběru zájmové aktivity - známka 2

Výsledky průzkumu ukazují, že je nutné se při tvorbě nabídky na další školní rok zaměřit i na časové rozložení nabídky zájmových útvarů. Děti, které se po vyučování odeberou do svého bydliště, nemají šanci dopravit se zpět do Litně. S tímto jsou také spojeny další finanční náklady, které se objevují hned na druhém místě u této otázky.

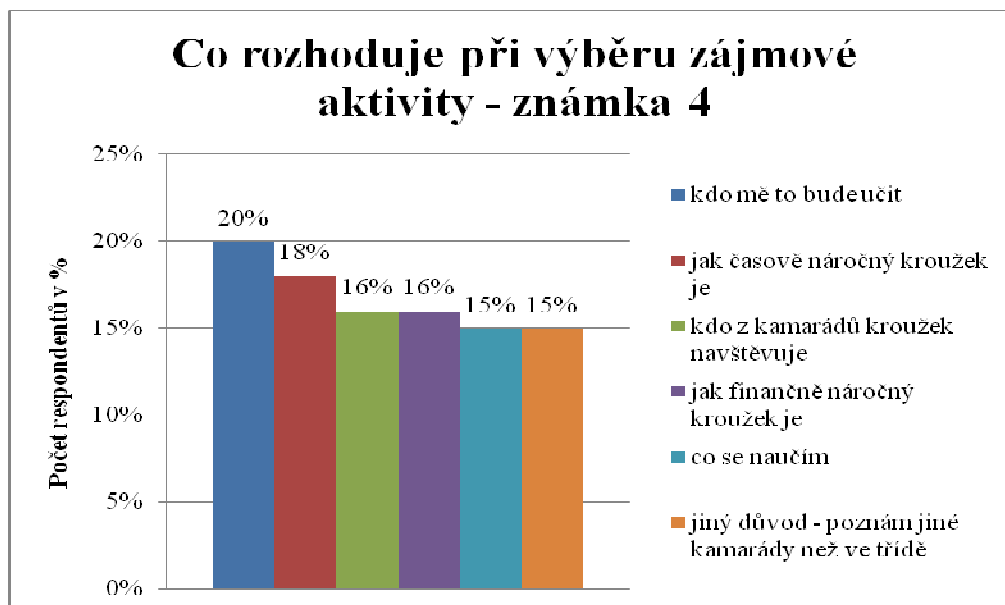
Graf č. 9 Co rozhoduje při výběru zájmové aktivity - známka 3

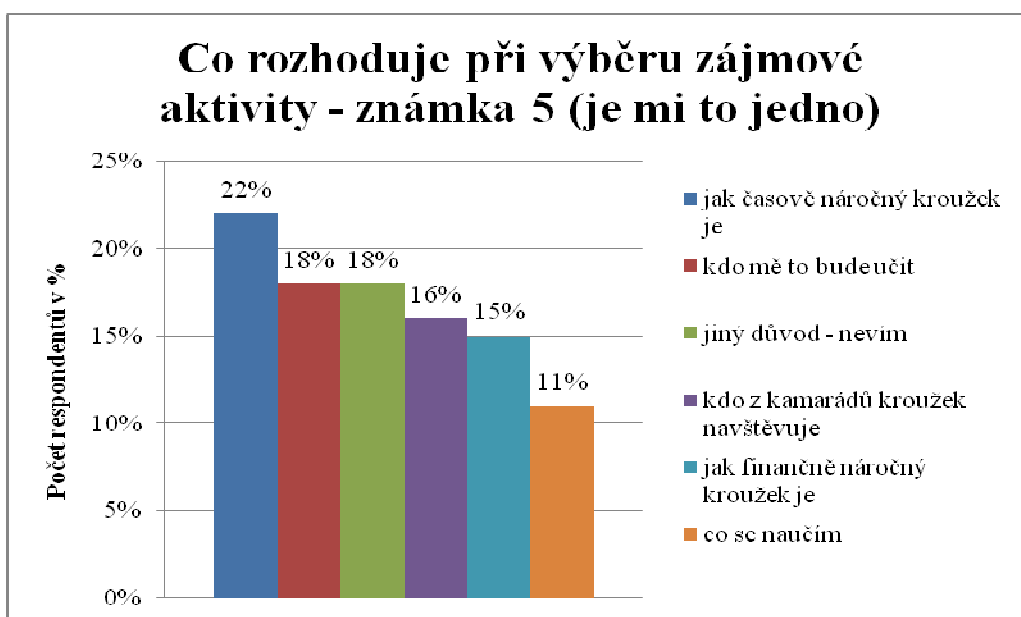
U dotazovaných respondentů je pochopitelné, že podstatným měřítkem v rozhodování o zájmové aktivitě je jako třetí prioritou názor a účast kamarádů, vrstevníků na nabízených aktivitách. Tuto skutečnost uvedlo 27% respondentů.

Graf č. 10 Co rozhoduje při výběru zájmové aktivity - známka 4

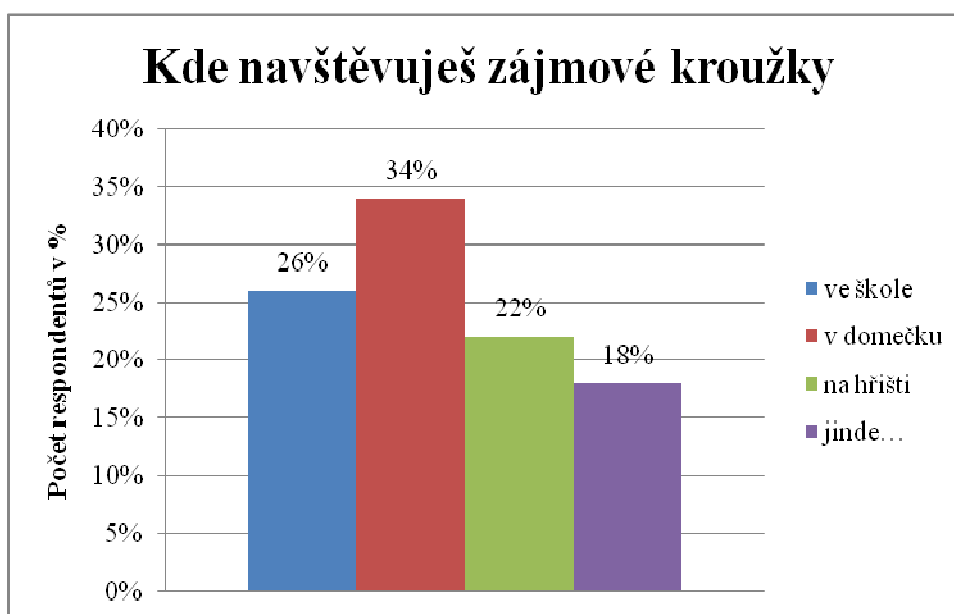
Pro 20% dotazovaných je při výběru zájmové aktivity, důležité, kdo mě bude učit. Vzhledem k nabízeným možnostem se tato odpověď dostala na čtvrté místo, ale ze zkušenosti víme, že osobnost vedoucího na zájmovém útvaru je neopomenutelnou skutečností a je jedním z měřítek kvality zařízení.

Graf č. 11 Co rozhoduje při výběru zájmové aktivity - známka 5 (je mi to jedno)

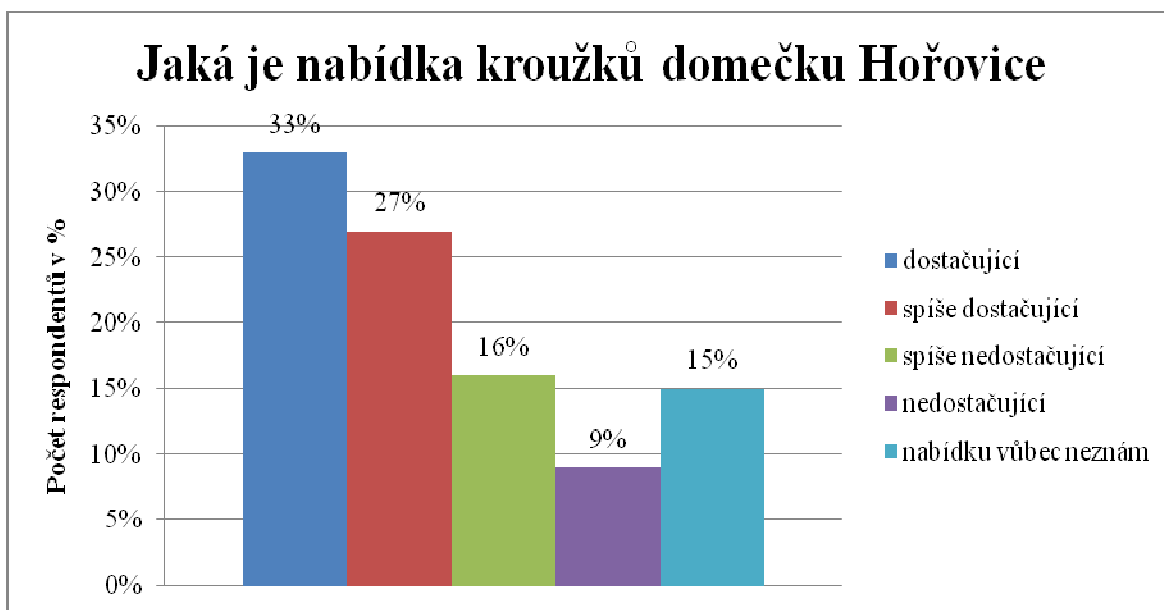
Na poslední místo se dostala časová náročnost zájmového útvaru. Pokud je činnost pro klienta zajímavá, lákavá není čas rozhodujícím faktorem při výběru zájmové aktivity. Přesto, že byla odpověď zařazena jako poslední je možné toto kritérium hodnotit pozitivně.

Graf č. 12 Kde navštěvuješ zájmové kroužky

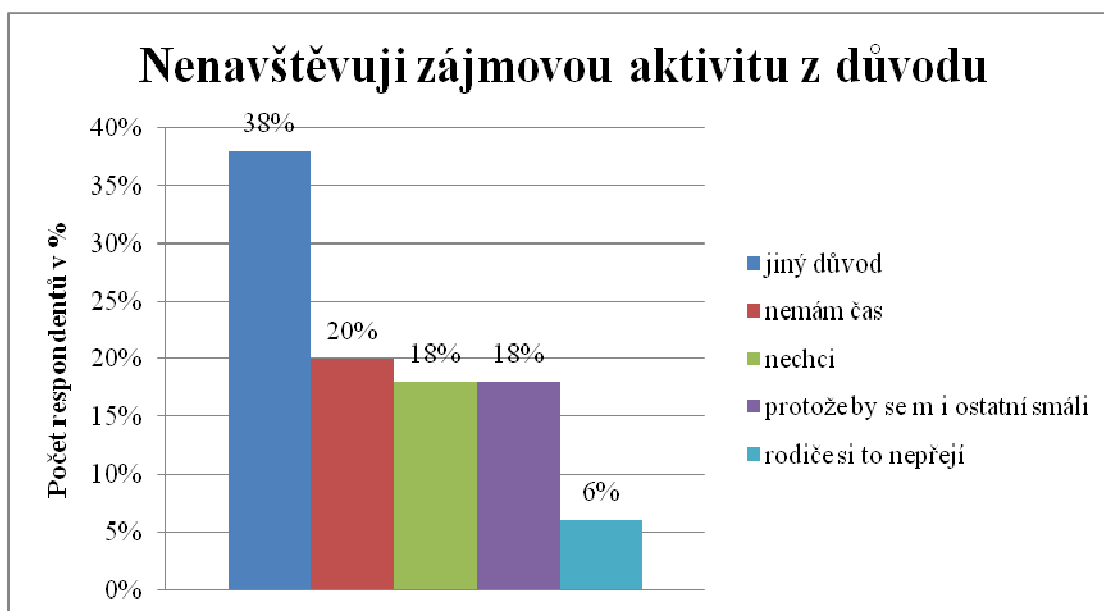
Většina respondentů navštěvuje více zájmových útvarů u několika organizací. 34% z celkem 55 respondentů navštěvuje zájmové aktivity (kroužky) ve Středisku volného času Domeček Hořovice, odloučené pracoviště Liteň, což je pro pracovníky potěšující, ale zároveň vyžaduje povinnost udržet tuto pozici.

Graf č. 13 Jaká je nabídka kroužků domečku Hořovice

Tento graf nám uvádí fakta, na která je nutné se zaměřit. Pro 33% respondentů je nabídky aktivit SVC dostačující, ale 15 % dotázaných vůbec nabídku nezná, proto je nutné se zaměřit na zkvalitnění propagace.

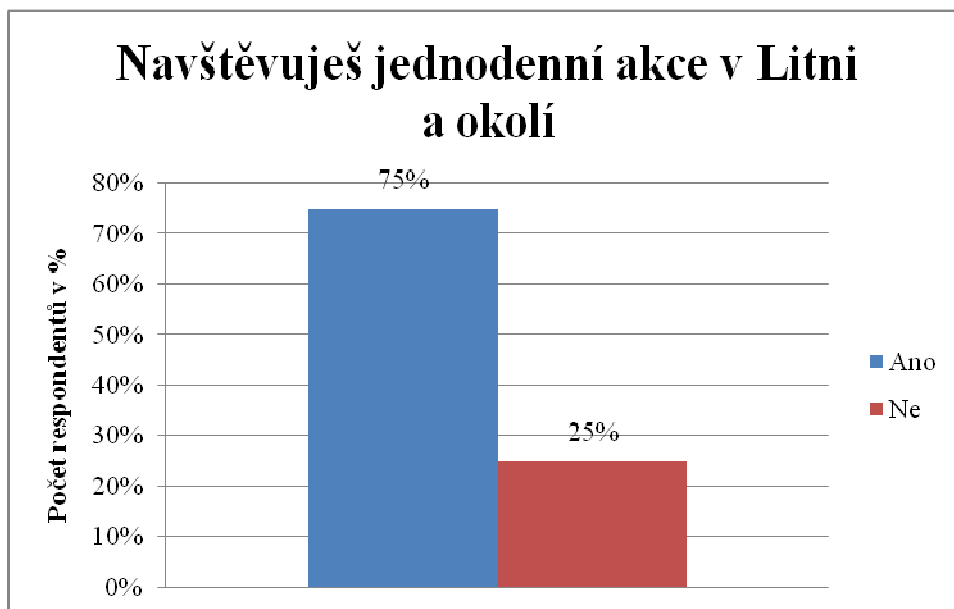
Graf č. 14 Nenavštěvuji zájmovou aktivitu z důvodu

Tento graf opět souvisí s výše uvedenou skutečností. 38% respondentů nenavštěvuje zájmovou aktivitu z jiných důvodů, a jako nejčastější byl uveden důvod „peníze“. Opět narážíme na problematiku financování zájmů.

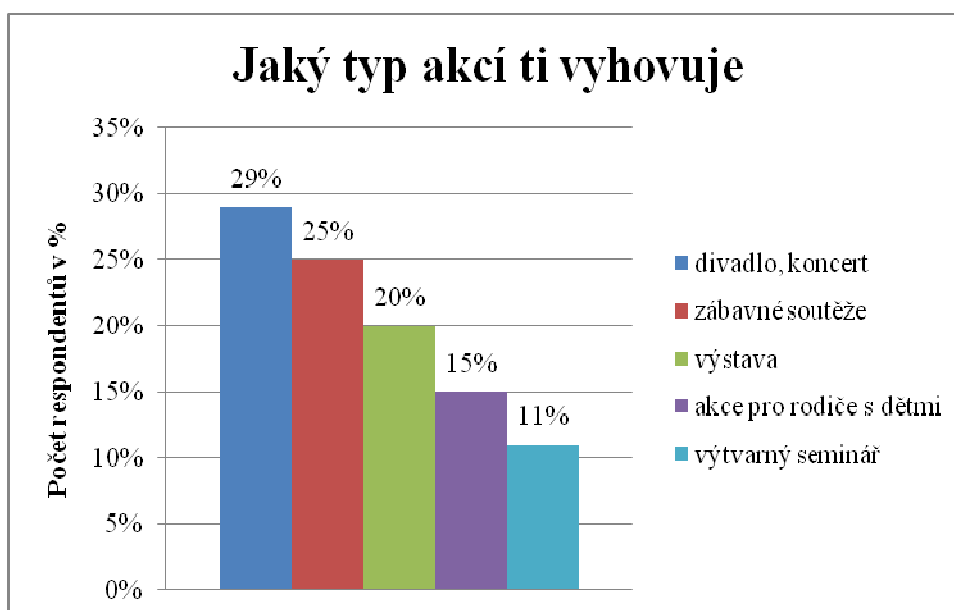
Je nutné zmínit i 18% zastoupení důvodu „že by se mi ostatní smáli“, což je opět potřebná informace pro SVCČ pro zkvalitnění informovanosti veřejnosti.

Graf č. 15 Navštěvuješ jednodenní akce v Litni a okolí

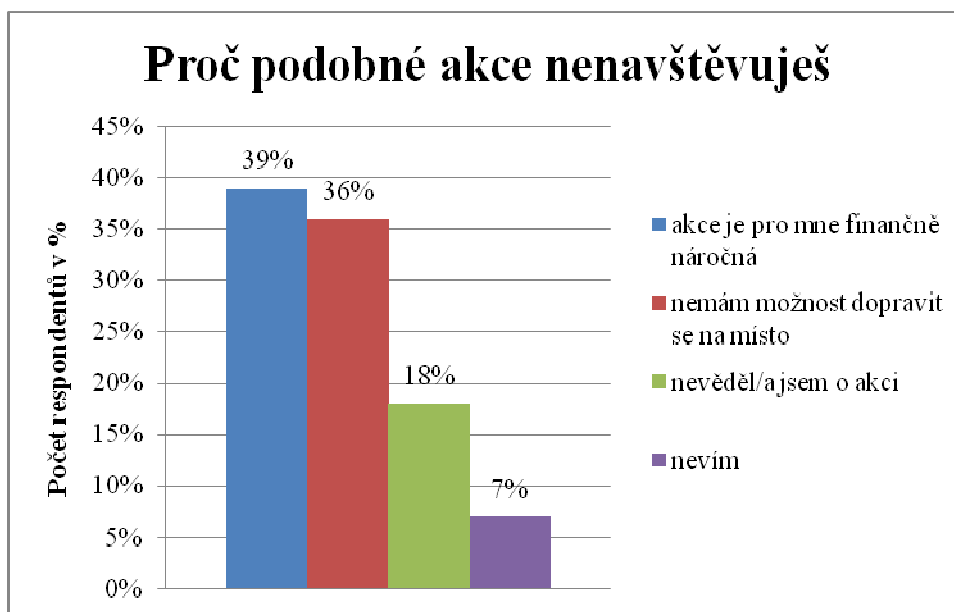
Výsledky grafu č. 15 lze hodnotit jako velmi pozitivní. 75% dotazovaných navštěvuje jednodenní akce v Litni a jejím okolí.

Graf č. 16 Jaký typ akcí ti vyhovuje

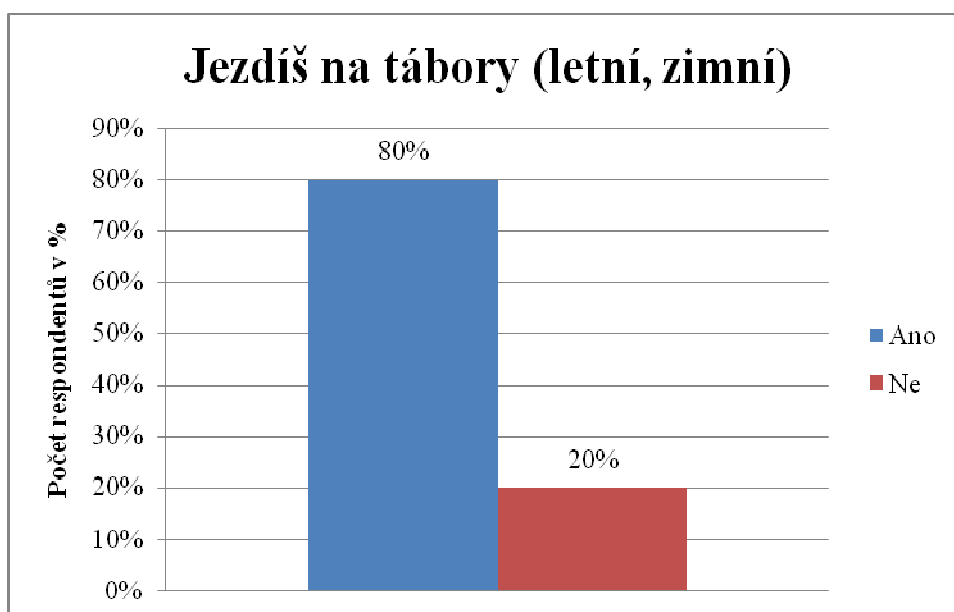
Tato otázka nám nabízí velmi užitečné výsledky, a to informaci jaké akce jsou pro děti a mládež atraktivní. Jako tři nejvíce vyhovující akce respondenti uvádějí; 29% - divadlo, koncert, 25% - zábavné soutěže a 20% výstava.

Graf č. 17 Proč podobné akce nenavštěvuješ

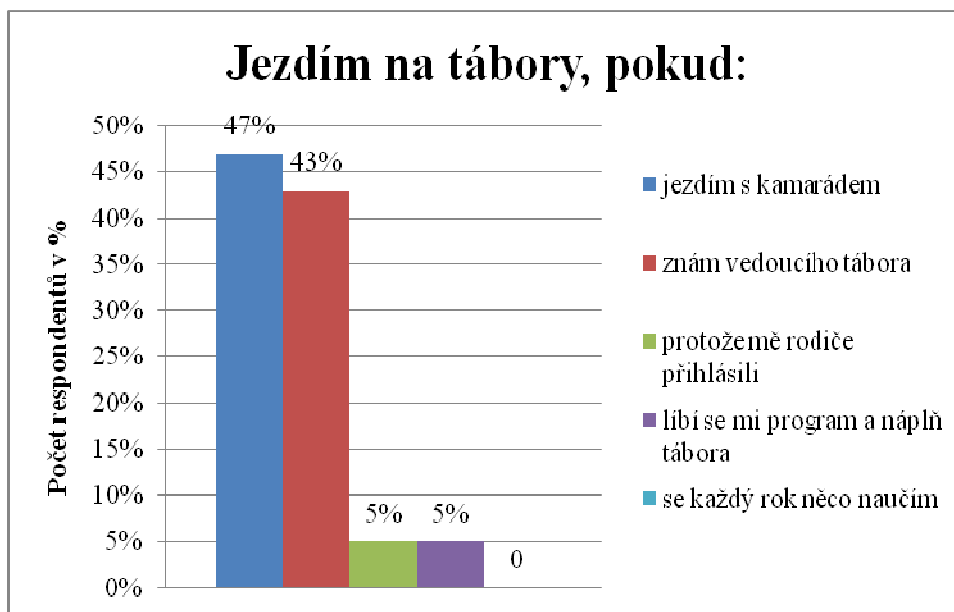
U této otázky v průzkumu se opět objevují faktory, kvůli kterým jsou respondenti omezeni v možnosti navštěvovat jednodenní akce. 39% uvádí finanční náročnost a pro 36% žáků je složité se na místo konání akce dopravit.

Graf č. 18 Jezdíš na tábory (letní, zimní)

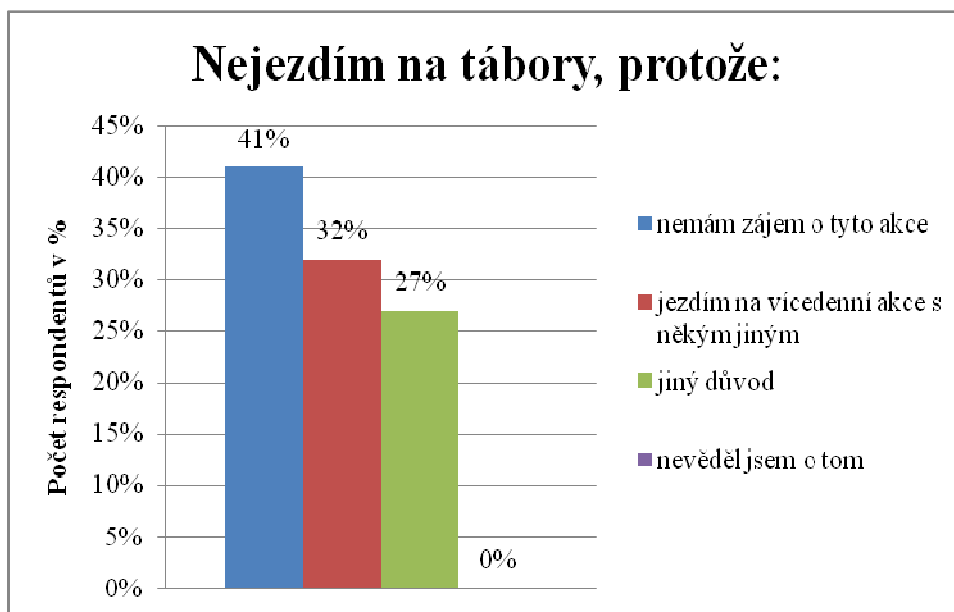
V obci Liteň jsou celkem tři organizace, které pořádají tábory. Zálesák a Záskalák pořádají především letní dětské tábory. Středisko volného času – Domeček Hořovice, odloučené pracoviště Liteň pořádá letní i zimní tábory. Tedy nabídka vícedenních akcí je různorodá, zřejmě proto 80% respondentů uvedlo, že jezdí na tábory.

Graf č. 19 Jezdím na tábory, pokud:

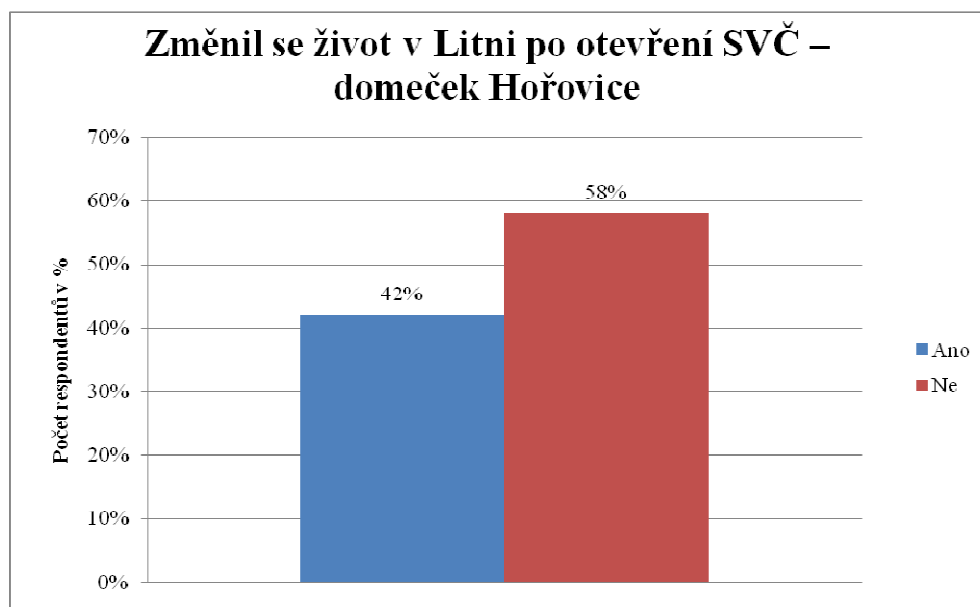
Při výběru tábora je u dětí prioritou kamarádství. 47% dotázaných uvedlo, že na tábory jezdí s kamarádem. 43% jede na vybranou vícedenní akci v případě, že zná vedoucího tábora.

Graf č. 20 Nejezdím na tábory, protože:

Nejvíce respondentů (41%) uvádí, že hlavním důvodem je nezájem o tyto akce. 27% dotázaných uvedlo jiný důvod, a to opět finanční důvody.

Graf č. 21 Změnil se život v Litni po otevření SVČ – domeček Hořovice

Žáci popisovali změny v obci. Konkrétně 42 % žáků vyhodnocuje činnost Domečku pozitivně, a to především v oblasti prezentačních a propagačních akcí, festivalů a akcí pro děti, které se v obci dříve nekonaly.

7 Výsledky průzkumu

Cílem této bakalářské práce bylo získat informace a přehled o situaci v oblasti volnočasových aktivit v obci Liteň. Po pěti letech působení naší organizace jsme hledali cestu, jak oslovit především žáky druhého stupně základní školy, dospívající děti ve věku od 12 do 15 let, kteří v obci žijí nebo navštěvují místní základní školu. Díky dotazníkovému průzkumu jsme získali informace, s kterými jsme při přípravě nabídky zájmových aktivit původně nepočítali.

Důležitým aspektem je slabá hustota veřejné dopravy v obci Liteň. Pokud děti odjedou z vyučování do svého bydliště, zpravidla neexistuje dopravní spoj zpět. Případný návrat je zajišťován rodiči a je spojen s dalšími finančními náklady v rodinném rozpočtu. V novém školním roce 2012/2013 budeme na tento aspekt přihlížet při tvorbě časového rozvrhu zájmových útvarů. Ohled budeme brát i na vyučovací rozvrh ve škole tak, aby žáci měli možnost navštěvovat naše aktivity s možností bezproblémové přepravy domů. Pozitivní reakce na otázku „Co je Domeček Hořovice?“ a stoprocentní znalost potvrdila úspěšnost propagačních aktivit střediska volného času v Litni. Žáci organizaci znají, navštěvují akce Domečku, ale účast na pravidelných zájmových činnostech ve volném čase naráží na několik problémů. Jako nejvýznamnější problém uvádějí žáci ekonomickou náročnost (poplatek za zájmový útvar), dojíždění (spojené s dalšími náklady) a jako třetí v pořadí je rozhodující účast spolužáků, vrstevníků.

Problém s financováním se v našem zařízení začíná objevovat stále častěji i v odlišných formách činnosti. Středisko volného času vytváří různé systémy financování, například platbu rozdělujeme do několika částí, třetí zájmový útvar je zdarma, táborové pobyty se platí zálohově. Dotazníkové šetření nám jasně ukázalo, že se již jedná o problém aktuální, který v podstatě nemá mnoho řešení. Nabízí se projektové aktivity, u kterých je třeba si uvědomit, že jsou časově omezené a nelze je realizovat nekonečně. Celkově jsou žáci organizováni v tradičních organizacích, jako je fotbalový klub, hasičský sbor, kde aktivně pracují i jejich rodiče, prarodiče. Dotazníkové šetření potvrdilo nadpoloviční účast respondentů v pravidelných zájmových aktivitách.

Tradice a historie jednotlivých organizací je také významným měřítkem při výběru aktivit dětí ve volném čase. Celkově dotazník ukazuje pozitivní posun v oblasti volnočasových aktivit, všeobecně jsou v podvědomí dětí, znají je, ale ne vždy jsou pro ně dostupné. Pokud můžeme celou situaci shrnout, je nezbytné se zaměřit na časový rozvrh zájmových útvarů v návaznosti na dopravní dostupnost do jednotlivých obcí, hledat cesty

k finanční dostupnosti jednotlivých aktivit a vytvářet atraktivní nabídku, která bude přijatelná pro věkovou skupinu dotazovaných respondentů.

ZÁVĚR

Tato bakalářská práce vyhodnotila situaci v oblasti volnočasových aktivit v obci Liteň a vnímání střediska volného času jako centra pro smysluplné trávení volného času dětí a mládeže. Bakalářská práce zmapovala a shrnula působení organizace zaměřené na výchovu dětí ve volném čase.

Volný čas lze zařadit do oblasti příjemných aktivit lidí, ale opak je pravdou, právě v dnešní uspěchané době si lidé neumějí vytvořit časový prostor pro své osobní záliby. Jedná se o problém především dospělých, kteří jsou však příkladem pro své děti. Děti se dnes běžně vyjadřují jako dospělí, to znamená, že na otázku půjdeš dnes do tělocvičny, na hřiště odpovídají - ne nemám čas. Bude velmi těžké získat a přesvědčit všechny věkové kategorie, že právě jejich volný čas je časem pro ně samé, mohou si svobodně zvolit, co budou pro svou osobu dělat prospěšného, co je osobně bude těšit, jak si nejlépe odpočinou a nemusí to být sledováním televize nebo návštěvou restaurace. Volný čas je prostorem pro setkání přátel se společnými zájmy, schopnostmi i možnostmi každého z nás.

Někteří z nás si nejlépe odpočinou při klidné tvořivé činnosti v keramické dílně, při hře na kytaru, při výuce cizích jazyků nebo při hře šachů a jiní potřebují pro relaxaci vyšší aktivitu na příklad jízdu na kole, plavání, tancování, hru v týmu florbalu či kopané. Volba je na každém z nás. Tato cesta k nalezení toho pravého je rozhodně dlouhodobou záležitostí. Děti pokud jsou vedeny z domova a mají možnost se setkat s nabídkou volnočasových činností, mohou vyzkoušet několik variant a vybrat si tu pravou.

Je tedy velice důležité hledat a zkoumat cesty, jak nejlépe oslovit dětské klienty volnočasových organizací, což bylo cílem této práce. Nejen příklad rodičů, pedagogů a vrstevníků může ovlivnit volbu každého jedince, ale i ostatní okolnosti, s kterými jsme se při praxi setkali. Výsledky průzkumu mohou být prospěšné i pro jiné organizace a zřízení. Jako příklad můžeme uvést dopravní obslužnost obce Liteň, která se během posledních pěti let omezila na minimum autobusových spojů mezi okolními obcemi a spádovým městem. Za alarmující lze považovat rozdílnost v sociálním postavení jednotlivých rodin, které si bohužel nemohou některé aktivit dovolit, přestože jsou jejich děti nadané a mají zájem.

Úkolem střediska volného času je vytvořit u dětí a mládeže trvalý životní návyk na automatické prožívání volnočasových aktivit, které je budou celoživotně těšit a rozvíjet sociální a společenské vztahy, které budou přirozeně předávat dalším generacím. Generace, která bude umět svůj život prožívat, bude úspěšně pracovat a spokojeně žít.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ

ČECH, Tomáš, 2002. Efektivní využívání volného času jako součást životního stylu dětí v postmoderní společnosti. *Pedagogická orientace*, č. 2, s. 108 – 113. ISSN 1211-4669.

DRBALOVÁ, Eva, 2009. *Volnočasové aktivity dětí a mládeže*. Bakalářská práce. Praha.

HÁJEK, Bedřich, HOFBAUER, Břetislav, PÁVKOVÁ, Jiřina, 2008. *Pedagogické ovlivňování volného času*. Vyd. 1. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-473-1.

HÁJEK, Bedřich, PÁVKOVÁ, Jiřina, et al., 2007. *Školní družin*. Vyd. 2. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-268-3.

HOFBAUER, Břetislav, 2004. *Děti, mládež a volný čas*. Vyd. 1. Praha: Portál. ISBN 80-7178-927-5.

HOFBAUER, Břetislav, 2002. *Participace dětí a mládeže na životě společnosti*. Vyd. 1. Praha: IZV MŠMT.

KLOSTRMAN, Karel, 1977. *V ráji šumavském*. Vyd. 14. Praha: Slunovrat.

McELROY, Shana, 2001. *Mladí lidé v měnících se společnostech*. Vyd. 1. Praha: Junák – svaz skautů a skautek ČR. ISBN 80-86109-77-1.

NĚMCOVÁ, Božena, 1940. *Babička. Obrazy venkovského života*, Vyd. 18. Praha: Česká grafická unie a.s..

PÁVKOVÁ, Jiřina, et al., 2002. *Pedagogika volného času*. Vyd. 3. Praha: Portál. ISBN 80-7178-711-6.

PÁVKOVÁ, Jiřina, et al., 1999. *Pedagogika volného času: Teorie, praxe a perspektivy mimoškolní výchovy a zařízení volného času*, Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-295-5.

INTERNETOVÉ ZDROJE

<http://www.a-tom.cz>

<http://www.agnes.cz>

<http://cs.wikipedia.org/wiki/Junák>

<http://www.domecekhorovice.cz/onas/>

<http://www.duha.cz>

<http://www.hodyne.cz/index.php?action=view&page=pskoly>

<http://www.luzanky.cz/onas/kdojsme/kdojsme.php>

<http://pionyr.cz/index.php?page=mzi>

SEZNAM GRAFŮ

- Graf č. 1 Celkový počet respondentů dle pohlaví a věku
- Graf č. 2 Kde převážně trávíš svůj volný čas
- Graf č. 3 Místo nebo organizace, kam rád/a ve volném čase chodíš
- Graf č. 4 Co je to Domeček Hořovice
- Graf č. 5 Navštívil/a jsi někdy akci, kroužek, tábor Domečku Hořovice
- Graf č. 6 Navštěvuješ zájmovou aktivitu
- Graf č. 7 Co rozhoduje při výběru zájmové aktivity - známka 1 (nejdůležitější)
- Graf č. 8 Co rozhoduje při výběru zájmové aktivity - známka 2
- Graf č. 9 Co rozhoduje při výběru zájmové aktivity - známka 3
- Graf č. 10 Co rozhoduje při výběru zájmové aktivity - známka 4
- Graf č. 11 Co rozhoduje při výběru zájmové aktivity - známka 5 (je mi to jedno)
- Graf č. 12 Kde navštěvuješ zájmové kroužky
- Graf č. 13 Jaká je nabídka kroužků domečku Hořovice
- Graf č. 14 Nenavštěvuji zájmovou aktivitu z důvodu
- Graf č. 15 Navštěvuješ jednodenní akce v Litni a okolí
- Graf č. 16 Jaký typ akcí ti vyhovuje
- Graf č. 17 Proč podobné akce nenavštěvuješ
- Graf č. 18 Jezdíš na tábory (letní, zimní)
- Graf č. 19 Jezdím na tábory, pokud:
- Graf č. 20 Nejezdím na tábory, protože:
- Graf č. 21 Změnil se život v Litni po otevření SVČ – domeček Hořovice

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha I. – Logo SVČ – Domeček Hořovice

Příloha II. – Fotografie klubovny SVČ – Domeček Hořovice

Příloha III. – Fotografie klubovny SVČ – Domeček Hořovice

Příloha IV. – Fotografie z akce „Čertovský vrch – 2011“

Příloha V. – Leták na akci „Čertovský vrch – 2011“

Příloha VI. – Fotografie z akce „Jarní mámení“

Příloha VII. – Fotografie Základní školy F. J. Řezáče v Litni

Příloha VIII. – Dotazník

Příloha I. – Logo SVČ – Domeček Hořovice

Příloha II. – Fotografie klubovny SVČ – Domeček Hořovice

Příloha III. – Fotografie klubovny SVČ – Domeček Hořovice

Příloha IV. – Fotografie z akce „Čertovský vrch – 2011“

Městys Liteň

pořádají V.ročník akce

ČERTOVSKÝ VRCH

3. PROSINCE 2011

od 11:00 hod. do 17:00 hodin

VIŠŇOVKA ve VINAŘICÍCH u Berouna

PROGRAM:

- ČERTOVSKÁ STEZKA plná soutěží, na které potkáte samotného vládce pekel.
- NEBESKÁ BRÁNA se svatým Petrem a anděly (rodiče si mohou donést dárky pro své ratolesti s jmenovkou a písemnou poznámkou k chování).
- STROM SPLNĚNÝCH VÁNOČNÍCH PŘÁNÍ, FOTOKOUTEK
- VELKÁ ADVENTNÍ DÍLNA - výroba věnců, svícňů, dekorací, přáníček, dárečků
- ČERTOVSKÁ KUCHYNĚ plná pekelných dobrot.
- SBĚR TVRDÉHO PEČIVA, KAŠTANŮ A DALŠÍCH POCHOUTEK PRO LESNÍ ZVĚŘ.
- SOUTĚŽ O NEJCHUTNĚJŠÍ BUCHTU – soutěž pro maminky a babičky...pokud donesete do 13,00 hodin upečenou buchtu a recept, můžete se stát letošní buchtovou královnou...
- ČERTOVSKÉ MASKY U ÚČASTNÍKŮ VÍTÁNY.

VSTUPNÉ: DOSPĚLÍ 30,- Kč
DĚTI ZDARMA

KONTAKT:

Eva 723 787 633
www.domecekhorovice.cz

Podpořeno z fondu
hejtmana Středočeského kraje
MUDr. Davida Ratha

Středočeský kraj

Příloha VI. – Fotografie z akce „Jarní mámení“

Příloha VII. – Fotografie Základní školy F. J. Řezáče v Litni

18

---

¹⁸ <http://www.hodyne.cz/index.php?action=view&page=pskoly>

Příloha VII. – Dotazník

Ahoj,

jmenuji se Eva Knopová a jsem zaměstnancem Střediska volného času – Domeček Hořovice, odloučené pracoviště Liteň. Dovoluji si Tě požádat o zodpovědné vyplnění tohoto dotazníku. Dotazník je součástí mé bakalářské práce, která se zabývá trávením volného času dětí tvého věku v obci Liteň. Tento průzkum je anonymní a výsledky budou použity pouze pro vypracování mé bakalářské práce.

Předem Ti děkuji za spolupráci

Eva Knopová

1. Jsi:

- a) Chlapec
- b) Dívka

2. Uveď svůj věk: .....

3. Svůj volný čas převážně (většinou) trávím: (*Zakroužkuj, prosím, pouze jednu odpověď.*)

- a) mimo domov s přáteli
- b) prací doma
- c) nemám volný čas
- d) svůj volný čas věnuji převážně svým zájmům (hrám na počítači, výtvarná výchova, hudba, atd.)
- e) volný čas trávím většinou jinak. Napiš jak: .....

.....

4. Napiš název jedné organizace nebo místa, kam rád chodíš ve volném čase.

.....

.....

5. Co je to Domeček Hořovice: (*Zakroužkuj, prosím, pouze jednu odpověď.*)

- a) obchod
- b) sportoviště

- c) družina
- d) organizace, která nabízí aktivity ve volném čase
- e) nevím

6. Už si někdy navštívil akci, kroužek nebo tábor, který pořádal Domeček Hořovice?
(Zakroužkuj, prosím, pouze jednu odpověď.)

- a) Ano
- b) Ne

7. Navštěvuji zájmovou aktivitu? (Zakroužkuj, prosím, pouze jednu odpověď.)

- a) Ano   => Pokračuj otázkou č. 8
- b) Ne   => Pokračuj otázkou č. 11

8. Při výběru zájmové aktivity je pro mě důležité: (Ke každé odpovědi napiš, prosím, známku 1, 2, 3, 4, 5, jako ve škole, kdy 1 = nejdůležitější a 5 = je mi to jedno. Popřípadě doplň jiný důvod.)

- a) co se naučím ...
- b) kdo mě to bude učit ...
- c) kdo z kamarádů kroužek navštěvuje ...
- d) jak časově náročný kroužek je ...
- e) jak finančně náročný kroužek je ...
- f) jiný důvod.....
.....

9. Kde navštěvuješ zájmové kroužky: (Můžeš zakroužkovat více možností.)

- a) ve škole
- b) v domečku
- c) na hřišti
- d) jinde.....

10. Nabídka zájmových útvarů Domečku Hořovice, odloučené pracoviště Liteň je:
(Zakroužkuj, prosím, pouze jednu odpověď.)

- a) dostačující
- b) spíše dostačující

- c) spíše nedostačující
- d) nedostačující
- e) nabídku vůbec neznám

11. Nenavštěvuji zájmovou aktivitu z důvodu: *(Zakroužkuj, prosím, dva nejdůležitější důvody.)*

- a) nemám čas
- b) nechci
- c) rodiče si to nepřejí
- d) protože by se mi ostatní kamarádi smáli
- e) jiný důvod.....
- .....
- .....

12. Navštěvuješ jednodenní (příležitostné) akce v Litni a okolí? *(Zakroužkuj, prosím, pouze jednu odpověď.)*

- a) Ano   => Pokračuj otázkou č. 13
- b) Ne   => Pokračuj otázkou č. 14

13. Jaký typ akcí ti nejvíce vyhovuje: *(Zakroužkuj, prosím, dvě akce, které ti nejvíce vyhovují.)*

- a) výtvarný seminář
- b) akce pro rodiče s dětmi
- c) výstava
- d) zábavné soutěže
- e) divadlo, koncert

14. Označ důvody, proč podobné akce nenavštěvuješ: *(Zakroužkuj, prosím, dva nejdůležitější důvody.)*

- a) nevěděl(a) jsem o akci
- b) nemám možnost dopravit se na místo
- c) akce je pro mne finančně náročná
- d) nevím

15. Na tábory (letní, zimní) jezdím: *(Zakroužkuj, prosím, pouze jednu odpověď.)*

- a) Ano => Pokračuj otázkou č. 16
- b) Ne => Pokračuj otázkou č. 17

16. Ano, jezdím na tábory, pokud: *(Zakroužkuj, prosím, dva nejdůležitější důvody.)*

- a) znám vedoucího tábora
- b) protože mě rodiče přihlásili
- c) jezdím s kamarádem
- d) líbí se mi program a náplň tábora
- e) se každý rok něco naučím

17. Pokud ne: *(Zakroužkuj, prosím, dva nejdůležitější důvody.)*

- a) nevěděl jsem o tom
- b) nemám zájem o tyto akce
- c) jezdím na vícedenní akce s někým jiným
- d) jiný důvod.....
.....

18. Myslíš, že se změnil život v Litni po otevření Střediska volného času – domeček Hořovice? *(Zakroužkuj, prosím, pouze jednu odpověď.)*

- a) Ano *(pokud ano, prosím, napiš, jaké největší změny jsi si všiml(a))*
.....
.....
- b) Ne